

1970
LAPKRITYS -
NOVEMBER

LAIŠKAI
LIETUVIAMS

VEIDMAINIŠKI ŽMOGŽUDŽIAI	J. Vaišnys, S. J.	326
EILĖRAŠCIAI	Vladas Šlaitas	330
KRIKŠČIONYBĖ IR KOMUNIZMAS LIETUVOJE		
	F. Jucevičius	332
SVEČIUOSE PAS PASAULIO LIETUVĮ	A. Saulaitis, S. J.	340
EILĖRAŠTIS	A. Baranauskas	343
AR IŠPAŽINTIS PRARAS SAVO VERTĘ?	Stasys Yla	344
KODĖL ŠEIMOS SKIRIASI?	Vijoklė	347
PAULIUS AUGIUS		349
REVOLIUCINIAI SŪKURIAI IR MŪSŲ JAUNIMAS		
	Juozas Prunskis	352
GIMTASIS ŽODIS		354
TĖVYNĖS MEILĖS TESTAMENTAS	D. Bindokienė	356
ATSIŪSTA PAMINĖTI		357
ATGARSIAI		358
“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” STRAIPSNIO KONKURSAS		360

Visos šio numerio iliustracijos — Pauliaus Augiaus, išskiriant 330 ir 331 psl. S. O. Mikailaitės piešinius.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Redaktorius — Juozas Vaišnys, S. J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, prof. Petras Jonikas (kalbos skyriaus patarėjas), Eglė Juodvalkytė, Vytautas Kasniūnas, Vaclovas Kleiza, Nijolė Užubalienė. Meninė priežiūra — Dalia Rėklytė-Aleknienė. Fotografija: Algis Grigaitis, Virgilijus Kaulius, S. J., Algimantas Kezys, S. J. Administracija: Petras Kleinotas, S. J., ir Dana Kurauskienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Telefonas — 737-8400. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Conn. 06260. Metinė prenumerata — 5 dol., atskiro numerio kaina — 50 centų.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$5.00, single copy 50c. Second-class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing office.

1970 m. Lapkritys -
November
Vol. XXI, Nr.10

LAIŠKAI
LIETUVIAMS

Ant kapų nuneštos gėlės nuvys ir uždegtos žvakutės užges, bet niekad nenukris mūsų maldos žiedai ir nuolat žėrės meilės spinduliai, uždegti Amžinosios Šviesos.

VEIDMAINIŠKI ŽMOGŽUDŽIAI

Prieš porą mėnesių Čikagoje buvęs Amerikos Gydytojų Sąjungos (American Medical Association) suvažiavimas daugeliui pasibaigė nemalonia ir sukrečiančia staigmena. Ši garbinga organizacija, gyvuojanti jau daugiau kaip šimtą metų, susilaukė paniekos žvilgsnių ir žodžių iš daugelio dar sąžinės ir Dievo įsakymų klausančių žmonių, nes ji gydytojui leido tapti žmogžudžiu. Šios sąjungos delegatų taryba šimtu trimis balsais prieš septyniiasdešimt tris nutarė, kad gydytojui leidžiama daryti abortą ne tik mediciniais, bet ir socialiniais bei ekonominiais sumetimais. Kad valstybių gubernatoriai pasirašo įstatymus, leidžiančius žudyti negimusius kūdikius, tai ne taip nuostabu, nes visi žinome, kad politikieriai kartais ir per lavonus stengiasi siekti valdžios, bet kad panašiai elgiasi ir gydytojai, tai visiškai nesuprantama. Juk kiekvienas gydytojas Hipokrato priesaika tarp kitko turi ištarti šiuos garbingus žodžius: "Niekam neduosiu mirtinų vaistų, nors manęs ir prašytų, ir niekam to nepatarsiu, ir ypač neprisidėsiu prie aborto (nepagelbėsiu moteriai padaryti abortą)."

Ar dabar gydytojų jau ši priesaika nesaisto, ar ši žmogaus gyvybę saugojanti profesija jau norima paversti žmonijos žudikais ir duobkasiais? Juk iki šiol kiekvienas garbingas gydytojas prieš abortus kovojo. Prieš kelias dešimtis metų ta pati minėta Amerikos Gydytojų Sąjunga, matydama besiplečiančią abortų epidemiją, pareiškė, kad "kiekvieno gydytojo pareiga

imtis visų garbingų ir teisėtų priemonių prieš tokį elgesį". Dėl ko dabar staiga jau taip viskas pasikeitė? Kokios šio pasikeitimo priežastys? Būtų veidmainiška ieškoti ir stengtis surasti kokių nors tikrai rimtų ir pateisinančių priežasčių, nes tokių priežasčių nėra. Būkime visai atviri — yra dvi pagrindinės priežastys: pataikauti norintiems lytinių santykių, bet nenorintiems vaikų, ir noras pasipelnyti.

Žinoma, daugelis gydytojų trimituote trimituoja, kad žmogus tuoj neturės kur nė kojos padėti ant žemės, nes žmonija perdaug greitai dauginasi. Nesijaudinkite — dar per anksti. Jeigu, neduok Dieve, kuri nors valstybė išeitų iš proto ir pradėtų atominį karą, tai tie gydytojai, kurie dar liktų gyvi, laužytų galvas, kaip pagreitinti žmonijos dauginimąsi, kad visa pasaulio kultūra neapaugtų piktžolėmis. Bet ir galvoti, kad jau dabar žemė vos gali išmaitinti esamus žmones, yra naivu. Užuoť žudę nekaltus kūdikius, stenkitės sutvarkyti socialinį klausimą, ir žemė dar galės išmaitinti kelis kartus didesnę žmoniją. Prisiminkime tik milžiniškus tuščius plotus Kanadoje ir Šiaurės bei Pietų Amerikoje. O tokių tuščių, neišnaudotų, bet turtingų plotų rasime beveik kiekviename žemyne. Dėl ko užmirštate technikos pažangą, kuri jau gamina maistingus produktus net iš jūros žolių? Jau žmogus surado, kokią milžinišką jėgą slepia mažutis atomas, gal netrukus suras ir neišsemiamus maisto šaltinius ten, kur dabar dar niekam nė į galvą neateina ieškoti.

O jeigu jau būtinai norite žmoni-
jos augimą kontroliuoti žmonių žudy-
mu, tai būkite logiški ir protingi —
verčiau žudykite pensininkus, ligonius
ir negabiuosius. Tada bent bus vykdo-
ma mažėjančiai žmonijai naudinga se-
lekcija. Žudydami negimusius kūdi-
kius, gal nužudote daug genijų, kurie,
jeigu gimtų ir užaugtų, gal daug grei-
čiau ir protingiau išspręstų tas proble-
mas, dėl kurių tiek jaudinatės, neįsten-
giate jų išspręsti, dėl to iš nusivylimo
griebiatės tų nekaltų kūdikių žudynių.

Esate tikri veidmainiai, jeigu ima-
tės teisintis ir aiškinti, kad kelių mė-
nesių negimęs kūdikis dar nėra žmo-
gus, kad motinos iščioje užsimezgusi
gyvybė nėra žmogiška, kad ten esamas
gemalas yra tik protoplazmos gniužu-
lėlis. Juk visi gerai žinote, kad žmo-
giškoji gyvybė palaipsniui vystosi ir
auga nuo pat pirmojo mėnesio. Juk
nėra jokio moksliško įrodymo, kad
būtų esminis skirtumas tarp kelių die-
nų gemalo ir devynių mėnesių jau vi-
siškai išsivysčiusio kūdikio. Apvaisin-
tame kiaušinėlyje jau yra visi individo
charakteringi elementai. Jau čia yra
nuspręsta, ar iš šio apvaisinto kiauši-
nėlio po devynių mėnesių gimsiantis
kūdikis bus berniukas ar mergaitė, ar
jis bus labiau panašus į tėvą ar į moti-
ną, koks bus jo charakteris, kokia akių
spalva, kokie plaukai ir t. t. Ši ką tik
užsimezgusi gyvybė yra ne augalo, ne
gyvulio, bet žmogaus. Dabar bendra
teologų nuomonė yra tokia, kad nuo
pat žmogiškosios gyvybės užsimezgi-
mo čia jau yra ir nemirtinga siela, at-
skirta nuo motinos sielos, kaip ir gy-
vybė nėra motinos gyvybė, nors moti-
na ją turi maitinti ir globoti.

Tad jokiam tikslui šios gyvybės
negalima tiesioginiai panaikinti, kaip
negalima jokiam tikslui žudyti nekalt-
to suaugusio žmogaus. Kai kas čia pa-
stebi, kad krikščioniškoji moralė lei-

džia žudyti, ginantis nuo užpuolėjo,
nuo pasikėsintojo tavo gyvybei, bet
kartais ir motinos iščioje esąs kūdikis,
lyg tas užpuolėjas, kėsina ir gresia
motinos gyvybei. Tai yra naivus galvo-
jimas. Tiesa, kad ginantis galima net
žudyti užpuolėją, jeigu kitokios išsi-
gelbėjimo priemonės nėra, bet galima
taip elgtis tik su tokiu užpuolėju, ku-
ris sąmoningai kėsina atimti tavo
gyvybę, kuris yra kaltas, bet apie vai-
ko sąmoningumą negali būti jokios
kalbos, jis yra visiškai nekaltas. Tad
visuomet draudžiama tiesioginiai žu-
dyti kūdikį, net ir motinos gyvybę
gelbstint. Gydytojas turi stengtis gel-
bėti ir vieną, ir kitą, bet jeigu, taip
jam stengiantis abudu išgelbėti, vienas
vis tiek žūsta, tai čia nėra jokios kal-
tės, nes tai nebuvo tiesioginis, jau iš
anksto norėtas ir suplanuotas, žudy-
mas. Taip, pavyzdžiui, leidžiama iš-
piauti gimdą drauge su ten prasidėju-
sia gyvybe, jeigu gimdoje auga tumo-
ras. Čia yra daroma operacija, norint
išgelbėti motinos gyvybę — išpia-
nant piktybinį tumorą. Prieš kūdikio
gyvybę tiesioginiai nesikėsinama. Jei-
gu tik būtų kokia nors galimybė jį iš-
gelbėti, gydytojas ją mielai pasinaudo-
tų, bet jeigu jos nebus, jeigu kūdikis
žus, tai jis žus ne tiesioginiai nuo gy-
dytojo rankos, bet tik dėl to, kad jis
buvo toje pavojingoje vietoje, kurią
reikėjo išpiauti, gelbstint motiną.

Gal kai kam atrodys, kad čia yra
tik sofistinė kazuistika, bet juk turi
būti tam tikri principai ir tam tikros
ribos. Iš paduoto pavyzdžio turėtų bū-
ti aišku, kaip tas ribas nustatyti. Vis
dėlto kartais gali būti labai neaiškių
ir komplikuočių situacijų. Tokiais at-
vejais, jeigu nėra priemonių išsiaiškinti,
gydytojas turi elgtis pagal savo są-
žinę.

Dabar kai kurie abortų šalininkai
vis stengiasi įrodinėti, kad abortas yra

grynai motinos dalykas — ji visuomet gali nuspręsti, ar abortą daryti, ar ne. Tai yra visiškai klaidingas galvojimas. Buvo motinos ir tėvo dalykas sudaryti sąlygas, kad užsimegztų nauja gyvybė, bet kai jau kartą ji užsimezgė, tai turi būti saugojama tais pačiais įstatymais, kaip ir suaugusio žmogaus gyvybė. Ji yra saugojama ir penktuoju Dievo įsakymu. Nei tėvas, nei motina, nei gydytojas, nei kuris nors kitas asmuo negali jos savo noru nutraukti.

Kai kas galvoja, kad yra didelis skirtumas tarp suaugusio žmogaus ir tarp negimusio kūdikio, tad negalima pritaikyti tų pačių įstatymų negimusiam kūdikiui, kaip suaugusiam žmogui. Bet, kaip jau esame minėję, logiškai galvojant, galima sakyti, kad būtų mažesnė neteisybė ir mažesnis žiaurumas žudyti nepagydoma liga sergantį ligonį arba labai pasenusį žmogų iš pasigailėjimo (mercy killing), negu tokį, kuriam dar visas gyvenimas prieš akis, kuris savo darbu ir sugebėjimais gal labai daug prisidės prie žmonijos gyvenimo pagerinimo.

Labai neišmintingai elgiamasi, duodant šį klausimą nubalsuoti gyventojams arba gydytojams. Argi galima statyti balsavimui, ar mes laikysimės Dievo įsakymų, ar ne? Tai yra Dievo, jo įsakymų ir bet kokios moralės dėsnių paniekimas. Ar gubernatoriai ir kiti aukšti pareigūnai, pasirašydami abortą leidžiančius įstatymus, nepagalvoja, kad jie pasirašo mirties sprendimus milijonams nekaltų žmoniškų gyvybių? Tai elgesys, viršijęs net ir karo žiaurumus, komunistų ir nacių siautėjimus, tai yra didžiausias nusikaltimas prieš visą žmoniją ir prieš bet kokią žmoniškumą. Joki įstatymai negali priversti gydytojo daryti abortą — žudyti nekaltą žmogų, nes gydytojas yra ne žudymui, o gyvybės saugojimui, palaikymui, pratęsimui.

Bent jau tiek galima džiaugtis, kad ir Amerikos Gydytojų Sąjunga tai suprato ir prie savo nutarimo pridėjo pastabą, kad gydytojas negali būti verčiamas daryti abortą, jeigu tai prieštarauja jo įsitikinimams ir moraliniams principams. Tikimės, kad bent mūsų lietuviai gydytojai tų moralinių principų paisys.

Ar yra bent kiek logikos tų amerikiečių elgesy, kurie jaudinasi, demonstruoja ir piketuoja, kad Vietname žūsta tūkstančiai jaunuolių, o kitą dieną tie patys žmonės demonstruoja, reikalaujami, kad būtų legalizuotas abortas — milijonų nekaltų gyvybių žudymas!

Įdomu, kokių argumentų galėtų griebtis Njujorko gubernatorius, pasirašęs įstatymą, leidžiantį abortus net iki šešių neštumo mėnesių. Jeigu kai kurie gydytojai vienos kitos savaitės gemalo dar nevadina atskira žmogiška gyvybe, o tik savotišku tumoru ar protoplazmos gniužulėliu, tai ar jie turėtų koki nors motyvą neigti žmogišką gyvybę šešių mėnesių kūdikiui, kuris jau gali būti užaugintas ir be motinos moderniaje inkubatoriuje? Medicinos technikai sparčiai žengiant pirmyn ir rengiantis pagaminti net dirbtinę placentą, gal bus galima be motinos užauginti net trijų mėnesių kūdikį. Tad yra ne kas kita, o tik stengimasis nuraminti savo sąžinę, kai abortas vadinamas neštumo nutraukimu ar kitais panašiais vardais, o ne kūdikio žudymu.

O kaip su nenormaliais kūdikiais? Aborto šalininkams tai yra stiprus argumentas. Juk, pavyzdžiui, jeigu laukianti motina serga tymais (rubella), tai galima suponuoti, kad kūdikis bus nenormalus. Tačiau dr. Denis Cavanaugh jėzuitų leidžiamame žurnale "America" (1970 m. bal. 18 d.) rašo, kad ši baimė dažnai yra perdėta. Rim-

P. Augius

I turgų (1938)

ti gydytojai sako, kad yra labai sunku numatyti ir iširti, ar gimstantis kūdikis bus normalus ar ne. Ir kalbant apie minėtus tyms, tų nenormalumų skaičius nėra jau toks didelis. Amerikoje 1964 m. siautė tymų epidemija. Tada buvę 10 kartų daugiau susirgimų šia liga, negu paprastai. Du daktarai mokslininkai (dr. Harvey ir dr. Thompson) Indianoje ištyrė, kad iš 280 trečiame neštumo mėnesyje šia liga sirgusių moterų tik 43 pagimdė nenormalius kūdikius. Tai reiškia, kad iš septynių kūdikių tik vienas buvo nenormalus. Tad vėl kyla klausimas, koks įstatymas ir kokia logika gali leisti užmušti šešis sveikus kūdikius, kad būtų galima drauge užmušti ir septintąjį nenormalų?

Autorius, minėtame žurnale plačiai rašydamas apie abortą, pabrėžia ir kitų dažnai naudojamų argumentų silpnumą. Tad belieka tik laukti, kad aukščiausias Amerikos teismas sustabdytų ar panaikintų kai kurių gubernatorių pasirašytus abortų įstatymus — milijonams nekaltų kūdikių paruoštus mirties sprendimus.

Džiugu girdėti žinias iš Lietuvos, kad ten galvojama visiškai uždrausti abortus, matant, kaip nuolat mažėja gyventojai, nes šeimos paprastai turi tik po vieną ar du vaikus. Jeigu mūsų tauta nesidaugins, bet mažės, tai vel tui visa mūsų veikla ir pastangos atgauti laisvę ir nepriklausomybę. Kas gi ta laisve ir nepriklausomybe naudosis, jeigu nebus žmonių?

APIE ŠVENTUMA

Kiekvieną liūdną nusiteikimą
arba kiekvieną nusiminimą
turiu paversti į džiaugsmą,
ir,
gal būt,
ne į džiaugsmą,
bet į taikingą ir palaimingą nusiteikimą,
kuris primena ramų ir saldų rožių dvelkimą.
Reikia gyventi.
Reikia labai gražiai ir taikingai gyventi.
Ir palaimingai gyventi.
Kiekvienas gestas turi būti kilnus.
Kiekvienas kūno apsisukimas
turi būti grakštus ir galantiškas.
Kiekvienas kūno prisilytėjimas
turi būti be mūsų kūniško prakaito nuosėdų.
Taipgi kiekvienas pasibučiavimas
turi slėpti burnoj paskutinę vakaro žvaigždę.
Lygiai kiekvienas mąstymas
turi būti skaisčius ir be priekaišto.
Viskas priklauso nuo mūsų mąstymo.
Jisai privalo būti švariai ir gražiai užlaikytas.
Jisai negali būti daiktais užgriozdytas.
Jame negali būti visi daiktai netvarkingai išmėtyti.
Viskas privalo būti savo vietoje:
vienas daiktas
po kito daikto,
o ne dešimt daiktų iš karto.
Kai išmoksiu labai gražiai ir tvarkingai mąstyti,
parašysiu tau savo pirmą meilės eilėraštį.
Nėra nė vieno daikto,
kurį būtų galima iš vietos išjudinti
ir pastatyti į kitą vietą.
Kiekvienas daiktas,
kurį buvau palietęs prieš keturiasdešimt metų,
po palytėjimo pasiliko stovėti buvusioj vietoj,
iki laikas ateis į savo laiko pilnatvę.
Štai kodėl kiekvienas daiktas,
kuris įeina į mano gyvenimą,
yra šventas.
Štai kodėl kiekvienas mano ranku prisilytėjimas
turi būti skaisčius ir šventas,
nes mes visi,
mirtingieji,
privalome būti šventi,

nes ir Dievas,
kurio malonėje mes gyvename,
yra šventas.

Visų šventųjų litanijoje
suminėti ir nesuminėti visi šventieji,
prisiminkite ir mane savo meilės malonėje
ir padėkite man,
mirtingajam,
šventai gyventi.

VLADAS ŠLAITAS

PRELIUDAS

Keturiasdešimt aštuntaisiais savo gyvenimo metais
aš randu savo širdy didelę meilės jėgą,
nuoširdumo

ir poezijos jėgą,
nes kūdikystėje

Tu įdėjai į mano širdžiukę ne baimės dvasią,
bet dvasią jėgos,
meilės

ir blaivumo.

(Tarp kitko,
tai tavo,

ne mano,
brangusis Povilai,
žodžiai).

Tai kas, kad buvau palaidūnas.

Viskas,

kas buvo,
praėjo,

ir apie tai daugiau nereikia kalbėti.

Ir užtai iš visos širdies dėkoju Tau, Išganytojau.

Gyventi

yra didelė laimė.

Koks tas bebūtų gyvenimas,

tačiau gyvenimas

yra vertas gyvenimo,

nes gyvenimas yra didelė laimė.

Ypač kad šitas gyvenimas

tėra tiktai preliudas į tikrą gyvenimą,

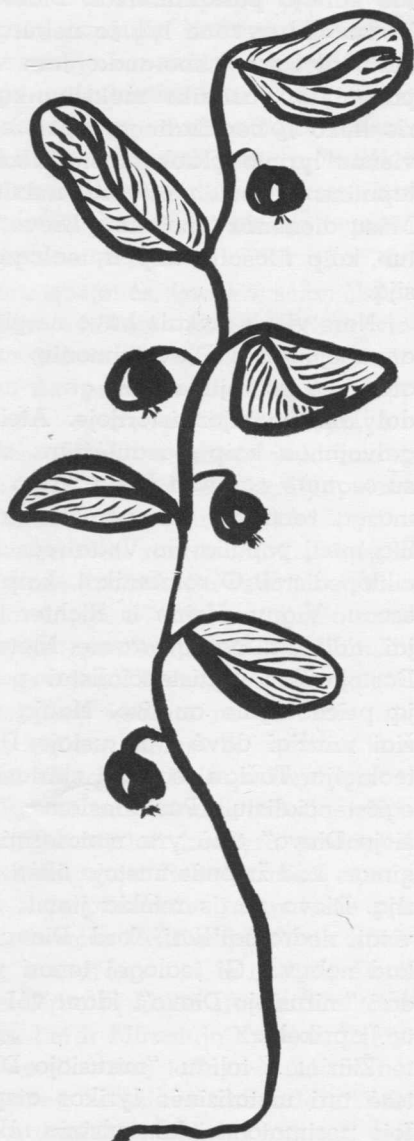
kuris šviečia kaip mano kaulai pro mano odą.

O, mano meile!

O, mano džiaugsme ir mano paguoda!

O, šio pasaulio lengvi ir gracingi tiltai,

kurie nešat mane viršum viso pasaulio upiu!

KRIKŠČIONYBĖ IR KOMUNIZMAS LIETUVOJE

Dievo nebuvimas ir Dievo mirtis yra mūsų kartos mėgstamos temos. Laikraščiai ir televizija jas diskutuoja. Jas kartoja paskaitininkai. Didelė dalis žmonių gyvena lyg Jo nebūtų. Kai kurie filosofai neberanda Jam vietos pasaulyje. Pasitaiko mokslininkų, kurie laiko Jį bereikalinga hipoteze. Nevienas lyrinio plauko metafizikas sutapatina Jį su "pozityvia nebūtimi". Mūsų dienomis "mirusiojo Dievo" tezė turi kaip filosofų, taip ir teologų versiją.

Nors visais laikais buvo neigiančių ar abejojančių Dievu žmonių, tačiau ateistinis galvojimas yra gana naujas dalykas žmonijos istorijoje. Ateistinis galvojimas kaip pasaulėžiūra siejasi su *sequere naturam* šūkiu, kurio užuomazgą randame renesanso laikais. Šią mintį populiarino Voltaireas ir enciklopedistai. O romantikai, kaip Rousseau, Vigny, Heine ir Richter, davė jai radikaliai naują prasmę. Nietzsche, Dostojevskis, egzistencialistai papildė ją psichologine analize. Naują turinį šiai minčiai davė "mirusiojo Dievo" teologija. Tačiau teologai skiriasi nuo egzistencialistų. Pastariesiems "mirusiojo Dievo" tezė yra metaforinis teigimas, kad žmonės nustojo tikėti į iliuziją. Dievo mirtis reiškia jiems, ir tai visai nedramatiškai, kad Dievo niekad nebuvo. Gi teologai tenori palaidoti "mirusiojo Dievo", idant vėl galėtų Jį prikelti.

Žiūrint iš toliau, "mirusiojo Dievo" tezė turi metafizinės lyrikos atspalvį. Joje nesimato nei konvulsinio rėkimo,

nei ašaringų atodūsių. Tačiau žmogus yra ne tik racionali, bet ir sentimentali būtybė. Štai kodėl "Dievo mirtis" įgauna pamažu tragišką pobūdį. To negali paslėpti egzistencialistinė ir pseudoteologinė "mirusiojo Dievo" istorija. Tai dar akivaizdžiau liudija tikinčiųjų persekiojimai komunistiniuose kraštuose. Dievas "miršta" skausmingai mirtingųjų tarpe. O gal būtų tiksliau sakyti, kad konvulsinga yra žmogaus be Dievo mirtis.

Savo teigimui patvirtinti nesišauksiu žmogaus be Dievo padarytų koncentracijos stovyklų. Vakarietiškojo žmogaus pasaulis liudija tiek pat iškalbingai tą prarają, kuri atsivėrė su Dievo mirtimi. Vienus apima apatiška nuostaba, kaip jaunąjį New Yorko fotografą Jules Fifferio dramoje "Little Murders". Kiti vieni kitų neapkenčia ar nusigeria, kaip "Who's Afraid of Virginia Wolf" ir "Country Dance" herojai. Dar kiti klajoja prostitučių, homoseksualų ir svetimoterių pasaulyje, kaip piligrimai tų filmų, kurie užplūdo kino ekranus. Nevienas suserگا Dievo ilgesiu ir ieško Jo narkotikų pagalba. Šiandien nepaslaptis, kad jau yra "pogrindinis kultūros pasaulis", kurį dominuoja, kaip tiksliai pastebėjo "Life" bendradarbis, "masochistų gauja su sadistu vadu". Kad pasaulį be Dievo sunkiai perneša žmogus, tai geriausiai liudija, kaip visais laikais, taip ir šiandien, žmogus be Dievo. Nietzsche buvo teisus. Dievui mirus, naktis darosi tamtesnė, ir Dievo kapas atsiveria "nesibaigiančia praraja".

Tačiau noriu kalbėti ne apie "nesibaigiančią bedugnę", į kurią rieda žmogus su "mirusiu Dievu" širdyje, o apie religiją, kuri su pagrindu vadinasi Gyvojo Dievo religija, ir jos pagrindinį priešą, kurį mes sutapatiname su komunizmu. Tai nereiškia, kad komunizmas yra krikščionybės priešas su gilia mintimi. Ateistinis egzistencializmas yra gilesnis savo metafizine analize ir platesnis temomis, negu komunizmas su savo materialistine filosofija. Sustojau prie komunizmo, nes jis yra mūsų tautos dalis, o tuo pačiu ir kiekvieno mūsų dalis. Šalia krikščionybės stovi mūsų žemėje komunizmas, lygiai kaip šalia kryžių ir Rūpintojėlių Lietuvos stovi šiandien kūjo ir piautuvo Lietuva.

Tarp krikščionybės ir komunizmo yra praraja. Tačiau ši praraja nėra būties praraja, o tik praraja, kurią sukuria žmogiškoji mintis ir žmogiškasis apsisprendimas. Todėl skirtumas tarp krikščionybės ir komunizmo yra galutinėje analizėje istorinės bei psichologinės prigimties su metafiziniais niuansais. Kiek tai liečia Dievo klausimą, kaip krikščioniškoji, taip ir komunistiškoji tezė nėra empiriniai postulatai, ir štai kodėl jos abi yra metafiziniai nuspalvintos. Empirinių mokslų pagalba negalime įrodyti Dievo buvimo, lygiai kaip šių mokslų argumentais negalime paneigti Jo buvimo. Nėra nieko lyriškesnio marksistinėje filosofijoje, kaip bandyti operuoti "moksli-nėmis" kategorijomis, kai susiduriama su antgamtę liečiančiais klausimais.

Dievo buvimo klausimas priklauso tikėjimui, kurio dialektikos kategorinis imperatyvas yra laikyti "tikrais tuos dalykus, kurie yra neregimi". Jis neturi nieko bendro su medžiaginės tikrovės sklaida, ir todėl tikėjimo klausimai yra už žinojimo ribų. Žinojimas remia-

si patirtimi, išvalga ir logine analize. Gi tikėjimo pagrindas yra malonė, įsitikinimas ir pripažinimas. Mokslas ir religija nėra dvi priešingybės, o du skirtingi būdai suvokti žmogų ir pasaulį. Jie vienas kito neišskiria, bet tik papildo. Mokslą padaryti religijos priešu — tai jį sureliginti, t. y. jį padaryti tuo, kuo jis nėra ir būti negali. Todėl Dievo neigimas nėra "moksli-nė" laikysena, o tik antireliginis aktas. Tai yra atsisakymas pakilti virš pojūtinio pasaulio horizontų. Netikėjimas neturėjo ir neturi nieko bendro su mokslo postulatais. Štai kodėl marksistinė religijos vadinamoji "moksli-nė" kritika yra tiek pat moksliška, kaip ir rusų kosmonauto teigimas, kad Dievo nėra, nes jis Jo niekur nematė, kai skrido apie žemę.

Nėra abejonės, kad krikščioniškasis tikėjimas reikės kartais primityviomis formomis. Bet netikėjimas įgauna dažnai dar primityvesnę išraišką, kaip tai rodo antireliginiai muziejai, kuriuos randame komunistų valdomuose kraštuose. Kartą teko skaityti vieno literatūros kritiko skundą, kad esą labai sunku rasti rimtos marksistinės literatūrinės kritikos. Su religijos kritika yra dar blogiau — jie jos iš viso neturi. Bet tai nėra kaltinimas, o tik fakto konstatavimas. Mes negalime kaltinti marksistų, kad jie neturi rimtos religijos kritikos. Mes tik galime juos kaltinti už tai, kad jie pretenduoja ją turėti. Rimtai sukritikuoti religiją reikėtų sukritikuoti tai, kas yra paslaptin-giausio žmoguje. Religija nėra ekonominių jėgų produktas, o žmogaus gelmių šauksmas. Ją liudija ne tik krikščionių katedros, bet ir budistų šventyklos. Apie ją kalba ne tik Šventasis Raštas, bet ir Mirusiųjų Knygos. Ja gyvena ne tik mūsų laikų vakarietis, bet ir ugnies amžiaus neandertalietis. Kaip galėtų kas sukritikuoti tai, kas

veržiasi iš žmogaus dvasios gelmių, jei jo net kūnas lieka mums dar didžia paslaptimi. Nežiūrint milžiniškos pažangos visose mokslo šakose, žmogus kaip buvo, taip ir tebėra didysis nepažįstamasis. Kai marksistai teigia, kad jiems religijoje viskas aišku, tai jie iš tikrųjų tvirtina, jog žmogus nėra jiems jokia paslaptis. O tai sakyti gali arba žmonės, kurie yra naivūs, ar ignorantai, arba abu kartu.

II

Kas yra krikščionybė? Kai sakome, kad ji yra religija, tai iš tikrųjų daug ko nepasakome. Religijų yra daug, ir jos viena nuo kitos gerokai skiriasi. Jei norime likti teisūs, tai turime pripažinti, kad krikščionybė nėra tikrai viena iš daugelio religijų. Ji yra religija apskritai. Ji išsiskiria iš kitų religijų ne tik tuo, kad ji buvo civilizuojančioji jėga pasaulyje ar vidinio gyvenimo šaltinis milijonams žmonių. Nei ji skiriasi nuo kitų religijų tikrai savo mokslu ar savo morale. Ji išsiskiria iš kitų religijų tuo, kad ji duoda žmoniui naują gyvenimą. Krikščionybė sukuria "naują žmogų", o ne jį suformuoja. Krikščionybės centre stovi Kristus, kuris sako, jog atėjo į pasaulį, kad "mes turėtume gyvenimo, ir apščiau turėtume". Štai kodėl Augustinas sako, kad Dievas tapo žmogumi, idant žmogus pasidarytų dievu.

Krikščionybė yra prometėjiškoji religija, ir Kristus yra ne mitinis, o istorinis Prometėjus. Jis atnešė žmonijai ne žemės ugnį, kuri užgesa, bet negestančią dieviškąją ugnį. Šia prasme galime suprasti Kristaus žodžius: "Aš atėjau ugnies siūsti į žemę, ir nieko taip nenoriu kaip tai, kad ji degtų". Ta negestančioji ugnis — tai dieviškasis gyvenimas, kuris reiškia žmogui nesibaigiantį pavasarį.

Krikščioniškasis tikėjimas yra dinaminė jėga. Tai paliudija ne tik krikš-

cionybės pirmieji amžiai, ne tik žmonės, kaip Pranciškus Asižietis, bet ir mūsų laikai Vatikano II poveikyje. Tikėjimas yra dinamika, nes jis yra gyvybė. Žmogiškasis gyvenimas reiškiasi įvairiomis formomis. Jis reiškiasi augimu ir judesiu. Jis reiškiasi mintimi ir laisve. Jis išsiskiria taip pat tikėjimu. Tikėti reiškia ne ką kitą, kaip pasisakyti už amžinojo pavasario gyvenimą. Tikėti reiškia išdrįsti būti kaip Dievas. Ar apaštalas Jonas nesako, kad mes ne tik vadinamės, bet ir esame Dievo vaikai? Kai krikščionybė kalba apie mus kaip Dievo vaikus, tai ji turi mintyje dieviškąjį gyvenimą, kuris jau yra mūsų nuosavybė. Irenėjus nusako žmogaus sudievinimą dieviškojo skiepo metafora. Tačiau "įskiepijimas" nebūtų galimas, jei žmogus neslėptų savyje dieviškojo prado. Kas nežino didžiojo Kristaus reikalavimo: "Būkite tobuli, kaip jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas". Kaip mes mirtingieji, tos "svyruojančios nendrės", anot Paskalio, galime drįsti svajoti apie dieviškąjį tobulumą? Kad reikalavimas nėra eilinis, tai aišku, bet taip pat tikra, kad jis statomas ne eiliniams padarams. Jis nukreiptas į tuos, kurie esame sukurti į "Dievo paveikslą ir panašumą". Nuo pat savo pradžios krikščionybė pabrėždavo šiuos Genezės žodžius, nes jie iškelia žmogaus didybę bei kilmingumą. Nešioti Dievo paveikslą savyje — tai turėti dieviškąjį pradą savyje. Kai Kristus reikalauja iš mūsų dieviškojo tobulumo, tai jis nieko kito neliepia, kaip tik leisti prigyti mumyse "dieviškajam skiepiui".

Dieviškojo tobulumo kelias nėra platus, ir jį pasiekti tegalima einant tik pro angštus vartus. Bet reikia juo eiti, nes tai kelias, kuris veda į gyvenimą. Dievas yra gyvenimas. Štai kodėl siekti dieviškojo tobulumo reiškia

veržtis į dieviškąjį gyvenimą. Šis mūsų sudievinimas yra galimas tik Kristuje ir per Kristų, ir todėl toji religija, kuri atveria mums dieviškuosius horizontus, vadinasi krikščionybė. Štai kodėl apaštalas sako: "Esu gyvas, tačiau jau nebe aš, bet yra manyje gyvas Kristus". O kai nebe mes, o Kristus yra mūsų gyvybė, tai mūsų mirtingasis gyvenimas tampa nesibaigiančiu gyvenimu.

III

Istorija yra drama, kurios prasme nori suvokti žmogus. Štai kodėl istorijos interpretacija tampa jo aistra. Krikščionybė turi savą istorijos interpretaciją. Net savo buvimu ji yra istorijos interpretacija. Krikščionybė suvokia istoriją kaip žmogaus sudievinimą laike. Juo žmogus labiau sudievėja, tuo labiau jis sužmogėja. Sudievintasis nebėra tas pats žmogus. Jis yra nauja būtybė. Štai kodėl apaštalas kalba apie "naują žmogų". Ši radikali pasikeitimą žmoguje įvykdo Dievas, kuris yra Meilė.

Prieš kiek laiko pasirodė anglo biologo Sir Alister Hardy knyga "The Living Stream". Šis žymus mokslininkas laiko visas meilės apraiškas — animalinę, žmogiškąją ir dieviškąją — transcendentinės gyvybės išraiška. Jo samprotavimai yra artimi krikščioniškajai minčiai. Krikščioniui pasaulis yra Dievo meilės kūrinys. Nė žmonijos istorija nebūtų suprantama be meilės. Bet ar galime pagrįsti, kad meilė yra istorinė jėga? Gandhi tuo neabejojo. Kad yra dar tiek daug žmonių pasaulyje, nežiūrint žudymų ir nuolatinių karų, tai jam buvo neužginčijamas įrodymas, jog meilė yra stipri jėga istorijoje. Kokią socialinio gyvenimo formą beimsime, visos jos skelbia meilės jėgą. Jei meilės nebūtų, tai nebūtų nei sužadėtinių, nei šeimų, nei tautų, nei labdaros. Be meilės nebūtų ir žmo-

nių. Be meilės nebūtų ir krikščionybės. Kas to nesupranta, tas nesupranta krikščionybės. Ir pirmutiniai yra marksistai, kurie to nesupranta.

Marksistams krikščionybė yra tam tikra žmogaus "nužmogėjimo" forma arba, kaip jie, sekdami Hegelį, mėgsta sakyti, "suišorėjimo" bei "alienacijos" išdava. Kad krikščionybė yra susieta su socialinių struktūrų raida, niekas neneigia. Ji yra bendruomenė, ir ją saisto socialinės dialektikos dėsniai. Bet krikščionybė yra daugiau, negu socialinės evoliucijos produktas. Ji yra daugiau, negu klasių kova ir Vatikano finansai. Ji yra daugiau, negu inkvizicija, Renesanso popiežiai ir Sanctum Officium. Kaip savo kilme, taip ir savo pašaukimu ji yra bendrija mirtingųjų, kurie save laiko išgelbėtais meile. O save laikyti išgelbėtais meile reiškia laikyti išgelbėtais nuo mirties. Kristaus kryžius yra šios meilės liudininkas, o išgelbėjimą nuo mirties skelbia jo prisikėlimas. Tik prisiminkime apaštalo Pauliaus dialektiką. Kai korintiečių tarpe buvo abejojančių mirusiųjų prisikėlimu, tai jis aistringai įrodinėjo, jog toks galvojimas nesiderina su Kristaus prisikėlimo tiesa. "Jei gu nėra mirusiųjų prisikėlimo, tai nėra Kristus neprisikėlė. O jei Kristus neprisikėlė, tai mūsų skelbimas yra tuščias, tuščias ir jūsų tikėjimas". Paneigti gyvenimą be mirties reiškia paneigti Kristaus prisikėlimą ir patį Kristų. O paneigti Kristų reiškia paneigti krikščionybę.

Amžių bėgyje krikščionybė turėjo sunkių valandų. Neretai atrodydavo, kad ji jau agonijoje. Panašiai manančių sutinkame ir šiandien ne tik priešų, bet ir savųjų tarpe. Lietuvos kunigai savo pareiškime Kosigynui taip pat rašo, kad "Katalikų Bažnyčia Lietuvoje yra pasmerkta mirčiai". Tačiau nei priešų viltys, nei savųjų nuogas-

P. Augius

Lietuvos sodžius

tavimai neturi pagrindo. Nes sunaikinti krikščionybę reiškia sunaikinti meilę. Todėl kas kovoja prieš krikščionybę, tas iš tikrųjų kovoja prieš save. Kas mėgina sunaikinti krikščionybę, tas iš tikrųjų mėgina sunaikinti save. Kad taip iš tikrųjų yra, liudija istorija.

Ką palaidojo istorija: krikščionybę ar jos priešus? Jos priešus. Ir tai ne dėl to, kad krikščionybė būtų juos sunaikinusi. Jie žuvo, nes patys save sunaikino: kovodami prieš krikščionybę, jie kovojo kartu prieš meilę, kuri yra nesibaigiančiojo gyvenimo versmė.

Jei Kristus atėjo į pasaulį, kad žmonės turėtų gyvenimo, tai krikščionybė misija yra ta pati. Taip pat ir krikščionys turi skleisti gyvenimą pasaulyje. Krikščionybė nėra tik moralės kodeksas. Ji nėra tik tiesų rinkinys. Krikščionybė savo pirmine ir giliausia prasme yra gyvenimas, kurio vidinę logiką saisto meilė. Krikščionybė yra meilės religija. Tačiau tai nereiškia, kad krikščionys visad gyvena meile.

Krikščionybės tikslas yra ne teorijas išgalvoti, o atnaujinti žmogų. Krikščionims pasaulis yra vieta, kur kovojama už žmogaus sužmoginimą. O sužmoginti žmogų reiškia jį išmokyti gyventi meile. Tai nėra lengva. Žmogus nori būti mylimas, bet ne mylėti kitus. Nuo Kaino laikų jis įprato klausiti: "Bene aš esu savo brolio sargas?" Sunkiau tai suprasti, kai šį klausimą statosi dažnai krikščionys. Kai krikščionys suabejoja artimo meile, tai yra jų nukrikščionėjimo pradžia. Istorija tai aiškiai paliudija. Krikščionybė išlieka gyva meile. Net ir tiesa jai neužtikrina gyvenimo. Niekas taip negriovė krikščionybės, kaip krikščionys, kurie išdavė meilę. Didžiosios krikščionybės schizmos kilo, kai jos pasekėjai mylėjo labiau tiesą, o ne artimą. Ar imsime inkviziciją, ar anatemas, ar Sanctum Officium dekretus, visa tai rodo išlavintą žinojimą, bet apgailėtiną meilės stoką. Tiesos pabrėžimas meilės sąskaiton nešė karčius vaisius. Galileo buvo pasmerktas Šventojo Rašto tiesos vardan, Lamennais — socialinės tiesos vardan, Servaes — religinio meno tiesos vardan. Bet, šimtui metų praėjus, Galileo veikalai turėjo būti išimti iš indekso, Lamennais socialinės naujovės atrodė senienos, kai verčiame *Pacem in terris* ar *Populorum progressio* enciklikas, o tas religinis menas, kurio Sanctum Officium nenorėjo įsileisti į baž-

nyčias, šiandien užviešpatavo beveik visas.

Sakoma, kad praeitimi gyvenantiems žmonėms nėra nieko sunkiau, kaip suprasti ateities žmones. Bažnyčioje dažnai vyrauja praeities šalininkai. Štai kodėl jiems yra taip sunku suprasti žmones su ateities vizija. Krikščionys darytų daug mažiau klaidų, jeigu jie prisimintų dažniau Pauliaus žodžius: "Jei aš kalbėčiau žmonių ir angelų kalbomis, bet neturėčiau meilės, aš būčiau kaip žvangantis varis ir skambantis kimbolas. Jei turėčiau pranašystės dovaną, žinočiau visas paslaptis ir visoki mokslą, jei turėčiau tikėjimą, kad net kalnus galėčiau perkelti, o neturėčiau meilės, aš esu niekas". Iš tikrųjų, krikščionių krikščionybė yra niekai, kai jie nebeturi meilės, nors ir turėtų visa kita.

IV

George Orwellio romano "1984" skaitytojai žino, kad artėjame prie šio autoriaus loginių išvadų košmaro. Tik laimė, kad iki šiol jis klydo. Pasaulis nepasidarė orweliskai tobula bendruomenė. Žmogiškosios meilės bei nepapykamos jausmų nepakeitė dar mechaninis sintetizmas. Priešingai, šių dienų gyvenime vyrauja netvarka ir žvėriškos emocijos. Niekas nėra toliau nuo Orwellio pramatytos šaltos tvarkos, kaip šių dienų verdantis pasaulis. Taip pat ir krikščioniškasis gyvenimas nepasižymi tradiciniu ramumu. Katalikų Bažnyčioje prasidėjo naujas laikotarpis su Jono XXIII pontifikatu. Su Pijumi XII Bažnyčia užbaigė viduramžius, o su Jonu XXIII ji pradėjo naujuosius amžius. Pastarojo sušauktasis Vatikano II susirinkimas yra šio šimtmečio svarbiausias religinis įvykis.

Katalikų Bažnyčia padarė epochinį žingsnį, kai ji pirmą kartą savo istorijoje išdrįso kritiškai į save pažvelgti, ir tai viso pasaulio akivaizdoje. Tai ne-

galėjo likti be pasekmių. Jos nuomonė pasikeitė apie save ir pasaulį, o pasaulis pakeitė savo nuomonę apie ją. Jei vien tik tai susirinkimas būtų pasiekęs, tai jis būtų jau atlikęs didelį darbą. Ne mažiau reikšmės turi *Religinės laisvės deklaracija*. Nors teoretiškai Bažnyčia laikėsi šio principo visada, bet praktiškai dalykai atrodė kitaip, kaip tai liudija inkvizicijos procesai ir Sanctum Officium šimtmetinė veikla. Ši laisvės stoka buvo intelektualinės minties merdėjimo priežastimi paskutinių šimtmečių eigoje. Jei šiandien minties gyvenimas yra taip gyvas, kaip kad buvo Augustino ar Tomo Akviniečio laikais, tai už tai turime būti dėkingi laisvės principo pripažinimui praktikoje. Nėeilinis įvykis yra katalikų pastangos suartėti su kitomis krikščionių bendruomenėmis. Po keturių šimtų metų tarpusavio kovų krikščionys nutarė pagaliau praktikuoti artimo meilę, kurią taip deklamuavo kitiems. Kai kas žiūri į šį suartėjimą įtartinai: mūsų krikščioniškumas esąs tikresnis, kai vieni kitiems kuolais daužome galvas. Kadangi pradėjome kalbėti su savo broliais, tai su mūsų krikščionybe esą kažkas netvarkoj.

Permaštymas katalikų santykių su ateistais — tai kitas svarbus Vatikano II žingsnis. Bažnyčia nutarė užmegzti dialogą su ateistais ne tam, kad juos atverstų, bet sukurtų tarpusavio atmosferą, kurioje visi kartu galėtume statyti pasaulį. Štai kaip tuo klausimu pasisakė susirinkimo tėvai: "Bažnyčia, nors ir visiškai atmeta ateizmą, tačiau nuoširdžiai pripažįsta, jog visi žmonės, tikintieji ir netikintieji, privalo aktyviai prisidėti prie šio pasaulio kūrimo, kuriame tenka bendrai gyventi, o šito tikrai negali būti be nuoširdaus ir protingo pokalbio".

Nėra reikalo sakyti, kad komuniz-

mas yra ryškiausia ateizmo forma. Katalikų Bažnyčiai komunizmas yra ne politinė jėga, o religinė problema. Jo įtakoje yra beveik trečdalis žmonijos. Bažnyčia nusikalstų savo misijai, jeigu atsiribotų nuo komunistų. Kristus mirė ne tik už savo apaštalus, bet ir už tuos, kurie jį kalė ant kryžiaus. Bažnyčia taip pat negali pamiršti, kad komunizmas yra nukrikščioniškėjusių krikščionių kūrinys. Komunizmo gimtinė yra ne pagoniškoji Afrika ar budistinė Azija, o krikščioniškoji Europa. Jis gimė industrinės revoliucijos laikais. O toji revoliucija reiškė ne tik materialinę pažangą, bet ir žmogaus nužmoginimą. Pirmuosius savo sekėjus komunizmas susirado Dickenso herojų ir Hugo vargdienių tarpe, o stipriausiai šaknis įleido Gogolio "mirusiųjų sielų" šalyje. Kas yra skaitęs šių autorių veikalus, tas supras kokią pasaulį turiu mintyje. Tai pasaulis žmonių be širdies. Tai pasaulis krikščionių, kurie tokiais buvo tik iš vardo. Komunistai, patys nukrikščionėję krikščionys, išėjo kovoti prieš pasaulį, kurį sukūrė taip pat nukrikščionėję krikščionys. Ši kova principo buvo teisinga. Kiekvienas geros valios žmogus turi kovoti prieš žmogaus nužmoginimą. Tačiau komunistai padarė šioje kovoje istorinę klaidą, kuri turėjo nepaprastai skaudžias pasekmes. Laikydami Markso fiktyvinio principo, kad "žmogus sukuria religiją, o ne religija žmogų", jie sutapatino krikščionybę su nukrikščionėjusiu pasauliu. Jie nematė joje nieko kito kaip tik "prispausto tvarinio aimaną". Jie pradėjo kovoti ne tik prieš nukrikščioniškėjusį pasaulį, bet ir prieš pačią krikščionybę. Kova prieš krikščionybę reiškė jiems kovą prieš pasaulį, kuriame buvo krikščionybė. Jie nepajėgė suprasti, kad nužmoginto pasaulio kaltininku reikia laikyti ne krikščionybę,

o krikščionis, kurie atsisakė krikščioniškai gyventi.

Mūsų amžiuje komunistai sukūrė antikrikščionišką pasaulį — be Dievo. Deja, jie nesuvokė, kad pasaulis be Dievo yra labiausiai nužmoginto žmogaus pasaulis. Dostojevskio pranašystė, kad, nužudydami žmoguje Dievą, mes kartu nužudome ir patį žmogų, niekur taip neišsipildė, kaip komunistų sukurtame be Dievo pasaulyje. Komunistai atmetė krikščioniškąjį artimo meilę ir įvedė artimo terorą. Jie uždarinėjo bažnyčias ir atidarinėjo koncentracijos stovyklas, kurių gausumui ir žiaurumui tik nacių pragaras tepilygo. Jie kaltino Bažnyčią inkvizicija, o patys sukūrė visuotinę inkviziciją. Jie nuolatos deklamavo Galileo, o patys turėjo šimtus Galilėjų. Jie kaltino Bažnyčią atsilikimu nuo pasaulio, o patys atsivėrė geležine siena nuo pasaulio. Šiandien komunistai sako mums, kad tai jau praeitis, kad šių dienų komunistinis pasaulis skiriasi nuo Stalino ir Jagodos pasaulio. Nemėginsiu to paneigti, o tik priminsiu, kad šiandien komunistinis pasaulis yra tik tiek žmoniškesnis, kiek jis yra krikščioniškesnis.

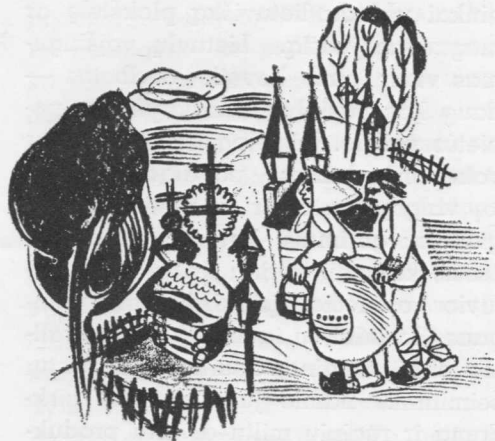
Kai komunistai įsiveržė į Lietuvą, jie tęsė Spalio revoliucijos antireliginę politiką. Kaip neronams ir deoklecijonams, taip ir raudoniesiems carams krikščionybė buvo *religio illicita*. Komunistai vedė antireliginę kovą antikristiniu užsidegimu: jie uždarinėjo bažnyčias, trėmė ir žudė vyskopus, kunigus ir tikinčiuosius, vertė nuo pakelių kryžius ir Rūpintojėlius. Paskutiniu metu padėtis yra pasikeitusi. Kaip po nukryžiovimo Kristus, taip po kruvinių persekiojimų Bažnyčia gyvena šiandien Golgotos taika. Jos dabar niekas nebeplaka, nebespiaudo jai į veidą, nei erškėčiais vainikuoja. Kaip anuomet Kristus, taip ir jo Bažnyčia

Lietuvoje yra palikta merdėti ant kryžiaus. Kaip ilgai truks ši agonija? Į šį klausimą atsakys ateitis. Viena tik turime žinoti, kad Kristus prikaltoje ant kryžiaus Bažnyčioje meldžiasi už persekiotojus: "Tėve, atleisk jiems, nes nežino ką daro". Taip pat turime nepamiršti, kad po nukryžiovimo seka PRISIKĖLIMAS.

Kai mes šiandien susiduriame su komunizmo klausimu, turime tai atsiminti. Kaip tik toje šviesoje reikia taip pat suprasti Vatikano II nutarimą užmegzti dialogą su ateistiniu bei komunistiniu pasauliu. Būdamas ištikima savo misijai, ji žino, kad jai reikia nešti Kristaus atneštąjį gyvenimą ir tiems, kurie Jo nepažįsta, kurie Jį ignoruoja arba kurie Jį atmeta ir prieš Jį kovoja. Prisiminkime, kad Paulius taip pat kovojo prieš Kristų. O kokia pabaiga? Jis tapo pačiu didžiausiu Kristaus apaštalu. Sunku suprasti, kodėl daugelis lietuvių bijo pokalbio su komunistais. Sakoma, kad žmogus bijo, kai jis nebėra tikras savimi. Ar tai nėra kartais ženklas, kad tie lietuviai taip pat nebėra tikri savo krikščionybėje?

Redakcijos pastaba.

Šis straipsnis yra iš netrukus išsiančios knygos, vardu "Tauta tikrovės ir mito žaisme".

SVEČIUOSE PAS PASAULIO LIETUVĮ

Žmonės įpratę kiekvienai tautybei priskirti jai savitų ypatybių, nors antropologai ir sociologai rečiau drįsta iš pavyzdžių bendrybę išvesti. Lietuviuose Simanas Daukantas apibrėžė senovės "Lietuvių būdą", nesigailėdamas protėvių pagirti ir skatindamas tautiečius sekti jų pėdomis. Jau prieš istoriko laikus, o ypatingai po jų, lietuviai išžygiavo po daugybę pasaulio šalių. Sumetimai įvairūs, sąlygos skirtingos, ir šiuo metu išėivijoje yra nemaža dalis tautos, beveik atskirtos nuo kamieno. Jeigu jau seniau tarpe, žodynu ir papročiais skirdavosi žemaitis nuo "lietuvio", tai ką būtų galima pasakyti apie lietuvių net kartų kartas, išaugusias skirtinguose kraštuose?

Užeikime kartu pas pasaulio lietuvi, į nuosavus jo namus.

Pasižiūri į tautiniais motyvais papuoštą kambarį: juostas ant staliuko, paveikslus ant sienos, lietuvišką kryželį ar koplytėlę, gintaro išdirbinį lentynoje, jautiesi jaukiai, kaip namuose. Siūlydami ką užkąsti ar išgerti, šeiminkai uždeda lietuvišką plokštelę ar magnetinę juostą. Lietuvių vaišingumas visur yra beveik neribotas — daug kas pasiūlys ir nakvynę ar popietės poilsio. Jeigu pasitaikė pietų ar vakarienės laikas, pavalgai lietuviškų valgių, kartu ir su vietiniais valgiais ar gėrimais, kurie, bendrai paėmus, klimatui geriau tinka, negu lietuvių kaimiečio įsivaizduojamo dangaus "lašiniai su taukais". Kur negalima pirkti raugintų agurkų ar kopūstų, šeiminkė namie juos pataiso, pirkdama ir ruginių miltų ar kitų produk-

tų, reikalingų esminiai lietuviškam valgiui paruošti. Kur jų nėra, pasiūlyta vyšnių, obuolių, žemuogių — bent tokių, kurios, kaip Lietuvoje, kvėpia.

Pirmiausia pasikalbama apie savo kilmę. "Iš kokio krašto esi?" ar "Iš kur kilę tėvai?" "Kur gyvenai Europoje tremtinių stovyklose?" Beveik be išimties per pasaulio lietuvių keliones po žemę susikryžiavo keliai. O jeigu nei Lietuvoje, nei tremtyje po karo, tai greičiausiai pažįsti gimines ar mokslo draugus kuriame kitame krašte. Gerai pasakyta, kad tauta yra šeimų šeima.

Toliau tėvai tuojau pasakoja apie savo vaikus, kurie irgi ateina su svečiais pasisveikinti. Lietuvių jaunimas visuotinai siekia mokslo, kaip ir Lietuvoje. Kad vaikui ir reikia dar mokslui ar šeimai uždirbti, namuose kukliau gyventi, veržiasi mokyti profesiją, kalbų. Daug kam labai gerai einasi, ir mielai pažiūri diplomus, pažymėjimus, nuotraukas iš mokyklos. Kartu albume matai įvairias šeimos fotografijas, gimines Lietuvoje, laikraščio iškarpas.

Tokiam svečiui, kaip man, rūpi pažinti mūsų ateitį, tai akys ir ausys krypta į jaunimą. Yra daug tikrai nepaprastų vyrų ir mergaičių, kurie ir asmeniškai ir lietuviškai mieli. Moko si ir mokosi, kartais išbandai bendrai mokamas kalbas ar išgirsti apie mokyklą ar profesiją. Beveik su visais gali angliškai pasikalbėti, nes angliškai nekalbančiuose kraštuose anglų kalba labai susidomėję. Kiti, net nebuvę Amerikoje, Kanadoje ar Angli-

joje, moka net kasdienius išsireiškimus bei naujausius žodžius.

Kur kraštas socialiniai judrus, yra dalyvaujančiųjų tiek lietuvių, tiek vietinių draugijose ir klubuose, neretai užsiėmusiuose jaunimo auklėjimu (skautai), neturtingaisiais, mažamoksliais. Kur lietuvių skaičius pakankamas, tėvai ir visuomenė remia tautinių šokių grupę, kurios eiles papildo ir lietuviai draugai (dažniau iš kitų imigrantų tarpo), jei savųjų nepakanka. Mokyklėlės veikia daug kur, o tėvai stengiasi namie išmokyti skaityti ir rašyti lietuviškai, kur mokyklos nėra. Tur būt, būtinas skaičius organizuotai veiklai — šokių rateliui, kokiam sambūriui ar mokyklėlei — yra apie 80 asmenų viename mieste.

Pasaulio lietuvių vaikų lietuvių kalbą suprasi geriau, negu suvalkietis tikrą žemaitį ar amerikietis anglą. JAV-bėse balsiai plačiau tariami, negu Lietuvoje; ispaniškai kalbančiuose kraštuose "l" tariama minkštai, pvz. "liova" vietoj "lova"; prancūzų kalba liežuvio gale tariama "r" paverčia į gerklėje tariamą; jaučiama ir gyvenamojo krašto intonacija, gal daugiausia portugalų kalbos įtaka. Skiriasi kiek ir žodynas, paveiktas vietiniais žodžiais. Šiaurės Amerikos lietuvis, nuvykęs į ispaniškai kalbantį kraštą, turėtų išversti "akcidentą" į "čoką", "haivę" į "autopistą", "supermarketa" į "supermerkada", "popierį" (laikraštį) į "žurnalą", lėktuvą į "avioną". Brazilijoje turėtų pakeisti "mėrą" (burmistą) "prefetu", skusdamasis "padaryti barzdą", vienos krypties keliu važiuoti "prieš ranką", gimtadieniui atėjus, "daryti metus", o per atostogas išvykti "ferijų" ir klausytis "diskų" (plokštelių). Senųjų išievių tarpe dar išsigelbsti, mokėdamas svetimybes iš rusų, lenkų ar vokiečių, pvz. "vaina" (karas), "nedėlia" (savaitė), "buter-

brodas" (sumuštinis). Iš portugalų kalbančio krašto į Šiaurės Ameriką nuvykęs atpažintų "karą" (automobilį), bet būtų neaišku "trokas" ("kamionas" — sunkvežimis), citrina ("limonas"), nors pažintų "parkinti", "šaping", "bifé", kurie atėjo iš anglų kalbos į portugalų. Kaip ir per 1966 m. Jaunimo Kongresą susitikę, turime galimybių atšviežinti kalbą tikrai tarpautiniais ar jau grynai lietuviškais žodžiais. Iš Lietuvos apsilankyti atvykę taip pat dažnai vartoja išieivijoje kol kas rečiau girdimus žodžius, pvz. "antkainis", kurie randami ir tvarkingoje literatūrinėje spaudoje.

Kita pokalbių tema būna viltingas klausimas: "Ten, aname krašte ar mieste, daug lietuviai veikia, ar ne? Ten jaunimas lietuviškesnis, negu mūsų?" Lygiai kaip ir Lietuvoje lietuviams rūpi, kad išieivija, likdama lietuviška, moraliai paremtų pastangas rusinimui priešintis. Pasaulio lietuvis nori žinoti, kiek yra lietuvių, kaip veikia mokyklos, kokios jaunimo nuotakos. Nors ir gyvendamas toli nuo didžiųjų veiklos centrų, dažnai net smulkiai pažįsta įvykius ir pavardes iš kitur. Bematant šeiminkai pasakoja apie įsikūrimą tame krašte. Buvę lengviau ten, kur rado anksčiau atvykusių lietuvių su savomis įstaigomis (parapijomis, draugijomis). Kurtis visur buvo nelengva, ką sunku įsivaizduoti, kai matai, kaip kruopštus darbas ir sudėtinės pastangos sukūrė gražius namus, prekybą ar pramonę, mokslo sąlygas jaunimui. Kaip dauguma europiečių išieivijoje, lietuviai tvarkingi, sąžiningi, turi gerą vardą, net jį atkovoję iš seniau kai kur buvusiųjų "ružavųjų" ar daug gėrusiųjų ar nešusiųjų neigiamos reklamos. Todėl jokiam krašte objektyviai nėra pagrindo gėdytis savo lietuviškos kilmės.

Kad galėtum su pasaulio lietuviu

P. Augius

Malda

pasidalinti mintimis ir žiniomis, neturi būti žioplas — tokį leidinėlį, kaip *Jaunimo Kalendorių* (1966) ar PLB "Pasaulio Lietuvių", turi pažinti gerai. Neturėdami paramos tokiu matomenu būdu iš pavergto krašto, kaip turi pvz. japonai, olandai, vokiečiai, lietuviai savaimė remiasi vieni kitais išeivijos kraštuose ta dvasia, kuri yra Pasaulio Lietuvių Bendruomenės pagrindas. Bendruomenė vienintelis ryšys tarp kraštų, nes organizacijos yra daugiau vietinio pobūdžio. Riboto masto draugijos, pvz. skautai, ateitininkai, gydytojų ir inžinierių draugijos, taip pat palaiko ryšį savųjų tarpe, nors, veiklos centrams ir valdyboms esant "saugiose" vietovėse, kuriose daug lietuvių, ne visada pakankamai kreipiamas dėmesys į tolimesnes ar nuošalios vietovės lietuvius bei į paskirą asmenį. Spauda eina visur, žinoma, įvairiais kiekiais ir įvairiai skaitoma. JAV-bėse einančios knygos ir lei-

diniai brangūs, kur dolerio vertė aukšta. Iš mėgiamiausių yra *Laiškai Lietuviams* su šviežiais ir turiningais straipsniais ir *Tėviškės Žiburiai*, kurie kruopščiai duoda žinių iš visur, išeivijos ir Lietuvos, santūriai ir sutrauktu būdu. Svajonių pasaulyje yra koks nors dažnai išeinęs lietuviškas "Reader's Digest", kuriame būtų įdomių aktualių straipsnių ir žinių iš visur, be skelbimų ar žinučių, liečiančių grynai kurią nors vieną vietovę. Net ir seną laikraštį, porą mėnesių laivuėjusį į kitą kraštą, lietuvis mielai paskaito, jeigu jame yra įdomios medžiagos.

Dažnai ir klausiamą, ar "čia" geriau gyventi, negu "ten", arba kuris kraštas daugiausia patinka. Kadangi skonis yra jausmo dalykas, kartą įsikūrę, žmonės pamėgsta tą kraštą ir, net išvykę kitur gyventi, neretai sugrįžta atgal. Klausydamas pasakojimų, išgirsti žodžius "mūsų istorija", "mūsų prezidentas" ir t. t. apie gyvenamąjį kraštą. Yra suaugusiųjų, kurie ima peikti kraštą, o tada jų vaikai susiraukia, nes jie jame gimę ir augę ir dažnai jį geriau pažįsta, nes plačiau draugauja su vietiniais. Lietuva daugumos akyse ir atmintyje gyva, ir domimasi kiekviena žinia iš ten. Kartais minimas ir grįžimas į Lietuvą, jeigu ten sąlygos pasikeistų. Dažniau rūpinamasi jaunimu ir lietuviška veikla, kad ateityje išeivijos lietuviai galėtų tautai ir kraštui būti naudingi.

Kiekviename krašte savaip veikla rišasi su lietuvių parapijomis ir kapelionais. Iš patarnavimo lietuviams finansiniai kunigui išsilaikyti neįmanoma, jeigu nebūtų pvz. vienuolių kunigams, stambesnių aukų iš geradarių arba jeigu kunigas neturėtų kito darbo (dėstyti, kapelionauti). Dažnai pamaldų proga duodami pranešimai apie veiklą, įgyjama spauda, po pamaldų pasikalbama. Kuo toliau reikia

į pamaldas važiuoti, tuo ilgiau pasilieka šventoriuje kalbėtis.

Susipažįstame su pasaulio lietuviu vietiniais draugais, kurie dažnai ateina į lietuvių parengimus. Kur lietuvių mažai, politinė ir kultūrinė Lietuvos reklama remiasi daugiau vietinių pagalba. "Grandinėlei" iš Clevelando atvykus į Venecuėlą, vienas ispanas pardavė šimtą bilietų. Sutinki ir mišrias šeimas. Jeigu seniau tėvams buvo gėda, kad vaikai sukuria šeimą su kitataučiu, tai dabar tai priimama, kaip gyvenimo dalis, ypač kai atsiranda anūkai, kuriems galima lietuviškų nuotaikų įkvėpti. Yra vietovių, kuriose pakartotinai stengiamasi kviesti ir įtraukti į veiklą mišrias šeimas, jeigu jos pačios nedalyvauja. Daug kitataučių žmonių ar vyrų pramoksta kalbėti ar suprasti lietuvių kalbą. Tokiu būdu įgyjama artimų draugų lietuvių tautai, nors visai lietuviškose šeimose, jeigu jos tvarkingos, sąlygos palankesnės jauniausiems lietuviškai augti.

Gyvenamajame krašte augęs lietuvių jaunimas irgi nepėsčias. Kas nemoka lietuviškai sklandžiai kalbėti, stengiasi su svečiais kuo tiksliau išsireikšti. Mielai sužino apie į save panašų jaunimą, stovyklas, sąskrydžius, būsimąjį II Jaunimo Kongresą 1972 metais, labai mielai varto jaunimo nuotraukų pilnus albumus ar žiūri skaidrių bei filmų. Nori susirašinėti su lietuvių jaunimu kituose kraštuose, jeigu kas nors parūpintų antrašus.

Lietuviai rūpinasi ir šalpa savoje vietovėje ar krašte. Kartais tai atlieka moterų draugija, dvasiškis ar Bendruomenė, o dažnai atskira šeima ar asmuo rūpinasi savo tautiečiu dėl to, kad jis yra lietuvis. Reikia paskaityti pvz. Vasario 16 gimnazijos iškabintą lentą, kad pamatytum, kiek sąmoningų lietuvių iš įvairiausių kraštų auko-

ALBINAS BARANAUSKAS

SPALIAI

Jie byra ir byra iš kalno liepsnos
Pavėjui į lygumą tarp alksnynų.
Sodus jie prilaisto rausvos sutemos,
O kluonus prikrauna medinių dainų.

Rugienom dar pėdos talkos šnekančios,
O medžių pavėsiuos jau dreba liga.
Keleiviams vėliems išgąstingos šviesos
Ant prieblandos dūžiai įbrėžia staiga.

Geltona naktis juodą vėją išgirdo,
Sulinkusios liepsnos užgrojo aukštai,
Kieme uostinėjantį šunį nugirdė
Prieklėty sudėti kanapių pluoštai.

---

ja pinigų, naujojo ir labai reikalingo bendrabučio statybą pradėjus.

Į ateitį pasaulio lietuvis žiūri viltinškai. Kiekviename krašte ar vietovėje atsiranda naujų minčių, naujų rūšių suvažiavimai, pasitarimai, mokyklėlės ar seminarai, nauji leidiniai, dažnai nukreipti į bręstantį jaunimą. Tenka ir padūsauti, kad ne viskas idealu, kai kurie ir praliūdi laiką, kuris galėtų būti kūrybingas ir įdomus.

Prieš išeidamas, nori visą šeimą nufotografuoti, kad galėtum jai sugrąžinti nuotrauką ir kad galėtum skaidrę ar filmą parodyti kitiems lietuviams, papasakoti apie tautietį kitame krašte, padėti pajusti vaizdingesniu būdu, kad pasaulyje išsisklaidę lietuviai sudaro vieną bendruomenę ir kad lietuvis lieka lietuviu visur ir visada. Išsiskiri, tikėdamasis vėl susitikti, pasidalinti išpūdžiais, pasidžiaugti.

Kur tik nukeliausi, visur sutiksi sau artimą pasaulio lietuvi.

Red. pastaba

Autorius 1968-1970 metais apkeliavo 14 kraštų, kuriuose gyvena lietuviai.

AR IŠPAŽINTIS PRARAS SAVO VERTĘ?

Viename savo interviu Billy Graham pastebėjo, jog Amerikoje nebekalbama apie mirtį, nenorima jos liesti, lyg toks dalykas nebeegzistuoję. Garsusis pamokslininkas tai sieja su nenoru ką nors žinoti apie pomirtinį gyvenimą, apie kurį taip įsakmiai kalba Šv. Raštas. Panašiai nebenorima kalbėti apie nuodėmę, kaltę, atsakomybę. "Aš nesijaučiu kaltas, mano sąžinė rami. Nekalbėkit apie teismą, bausmę, išpažintį — tokių dalykų nėra. Nėra nė Dievo — jis miręs!"

Dievo mirtis nuskambėjo plačiu garsu. Kartu iškilo neįtikėtinas galvojimas, kai kurių teologų tarpe. Dievas netekęs reikšmės praktiškame žmonių gyvenime, nes jie nebejaučia ryšio su juo. Dievas mirė žmonėse, vadinasi — daugiau nebeegzistuoja. Taip galvojant, galima nurašyti daug dalykų. Sakysim, kai kurie mūsų istorikai teigia, kad Mindaugo krikštas nepalikęs pėdsakų tautoje, neradęs praktiško tęstinumo, tuo pačiu jis netekęs istorinės reikšmės, atseit — istoriškai neegzistuoja. Šis galvojimo metodas šiandien taikomas literatūroje, menuose, kai kuriuose moksluose, pagaliau perkeliamas į dorinę plotmę.

Sąžinė nebeugdoma, nebevedama nei autoriteto, nei dorinių normų. Žmogus žmogui negalys nustatyti elgesio ribų, o Dievas? Kas įrodys, kad jis davė kokias normas, kas pasakys, kad žmonės jų neiškraipė? Ar ne žmonės

sugalvojo ir tokį dalyką, kaip išpažintis?

Jei nėra kaltės, aišku, neturėtų būti nė išpažinties. Tačiau šių dienų psichologai ir psichoanalistai kaltės sąmonę laiko tikroviniu dalyku. Jie patys vartoja išpažinties pakaitą (išsipašakojimus), tačiau susiduria su viena kliūtimi — negali atpalaiduoti žmogaus nuo kaltės jausmo. Dėl to savo pacientams ieško kunigų talkos, tiksliau — sakramentinio atleidimo. Tuo tarpu kunigai, bent tam tikra jų dalis, suabejojo, ar bereikia asmeninės išpažinties ir asmeninio nuodėmių atleidimo. Kodėl? Jiems atrodo, kad asmeninė išpažintis daugeliui žmonių pasidarė nebeveiksminga. Žmonės nemoکا savo sąžinės analizuoti, nežino, kaip savo nuodėmes išpažinti, nepaprastai varžosi, išgyvena išpažinties bergždumą. Šiems žmonėms išpažintis nebeturinti praktiškos reikšmės, vadinasi — nebetenka ir savo egzistencijos. Tačiau norėdami žmonėms padėti, kai kurie kunigai (sava atsakomybe) duoda bendrą išrišimą be išpažinties.

Kiti kunigai galvoja, kad žmonės dėl to nepajėgia gerai atlikti išpažinties, kad per anksti ir per mažai jai buvo ruošiami. Ar ne geriau perkelti pirmąją išpažintį vėliau, kai subręsta protas, sakykim apie keturioliktuosius amžiaus metus? Kiti vėl iškelia "faktą", kad vaikai iki panašaus amžiaus nesijaučia nusidedę, tad jiems reikia leisti eiti komunijos be išpažinties.

Iš tikro, bent dviem atvejais jaunimas šiuo metu "nesijaučia kaltas" — tai prieš tėvus ir prieš skaistybę. Priešingai, jis yra linkęs tėvus laikyti kaltais dėl daugelio vaikų problemų. Nesijaučia jis kaltas ir dėl sekso. Amerikoje ir Švedijoje sekso nuodėmė laikoma jau "apgaltėta". Neseniai buvo apgaltėta ir viena dažniausių venerinių ligų — gonorėja. Bet sveikatos priežiūros įstaigos Vašingtone šiais metais skelbia, kad ši liga vėl grįžo ir yra labiausiai plintanti tarp bręstančio jaunimo. Tai esąs pašlijusios moralės rezultatas.

Buvo populiaru pažiūra ir Europoje, jog vaikas nepajėgus racionaliai analizuoti savo sąžinės bent iki 14 metų. Protinis subrendimas laikyta pagrindiniu veiksniu moraliniuose sprendimuose. Dėl to kai kurie tėvai sulaukydavo vaikus nuo ankstyvos išpažinties. Tuo tarpu psichologai (Karl ir Charlotte Buchler) savo tyrinėjimais įrodė, kad vaiko sąžinė sparčiai vystosi nuo 3 metų, nors yra priklausoma nuo aplinkos ta prasme, kad gali būti pajautrinta, iškreipta, atbukinta. Vaiko kaltės pergyvenimą maldo, švelnina, tikslina tėvai, kiek jie suvokia ir kiek vaikas jiems atsiveria. Nėra aiškios amžiaus ribos, kada vaikas tėvams "užsidaro", tačiau tokie reiškiniai pastebimi apie 7, 8, 9 amžiaus metus. Nebepajėgdamas atsiverti tėvams, vaikas yra reikalingas pagalbos iš šalies, nes tas kaltės slogutis jam gali būti per didelis, ypač jo jautraus amžiaus metu. Viena aišku, kad protinis vaiko brendimas, kuris šoktelia nuo 12 metų, neina paraleliai su sąžinės brendimu. Jaunesnis vaikas turi kažkokį visumos jautimą ir supratimą apie daugelį dalykų, taip pat ir apie nuodėmę bei kaltę.

Psichologiniai vaikų tyrinėjimai yra daromi ir Amerikoje, kaip teko paste-

bėti iš Yale universiteto leidinių. Juos bevartant, neužtikta medžiagos vaiko sąžinės brendimo reikalui. Amerikoje sąžinės brendimas, kaip ir jos ugdymas, atrodo lyg būtų visai neaktuali tema. Šiems klausimams nerodo dėmesio mokykla, o aplinka tekalba apie sąžinės neribotą laisvę. Dėl to vienujų tėvų pastangos formuoti vaiko sąžinę dažnai palūžta, o ką jau bekalbėti apie tų šeimų vaikus, kurios pačios palūžusios. Tėvai ir vaikai atsideria sąmyšyje, kai nesusilaukia tinkamos pagalbos nė iš kunigų. Tie, kurie pirmiau ragino bent kartą per mėnesį, jei ne dažniau, eiti išpažinties, dabar veja žmones nuo klausykos, o vaikams primena: jūs dar nenusidedat, tad nevarginkit kunigų!

Tokių kunigų nėra daug, ir jie, išaugę fenomenalinio galvojimo atmosferoje, tariasi taip darą pagal savo įsitikinimus. Bet II Vatikano susirinkimo nutarimuose parašyta: "Klebonai tebūna pasiruošę mielai klausyti tikinčiųjų išpažinties" (II, 83). "Kunigai kiekvienu metu tebūna pasiruošę teikti atgailos sakramentą bet kuriam jo pagrįstai prašančiam tikinčiajam" (II, 196). Vadinas, po II Vatikano susirinkimo čia nieko nėra pakeista, tik Liturginė Konstitucija (72 paragr.) primena reikalą peržiūrėti atgailos sakramento "apeigas ir formulę, kad aiškiau išreikštų sakramento esmę ir vaisius". Išrišimo formulė, iš tikro, jau yra suprastinta ir vartojama gimtąja žmonių kalba. Išpažinties apeigose ryškesnių "peržiūrėjimų" dar nepadaryta.

Tačiau problema lieka atvira dėl žmonių paruošimo išpažinčiai. Ligšiol tik vaikai jai ruošiami; ruošiami išpažinties technikai bei formai ir šiek tiek analizuoti sąžinei. Betgi sąžinės problemos bręsta ir naujai iškyla su amžiumi, su šeimos kūrimu, su profesii-

nėm ir visuomeninėm pareigom. Bažnyčios sielovadoje tebėra spraga, nesirūpinant padėti bręstantiems ir vyresnio amžiaus žmonėms, kaip spręsti savo sąžinės reikalus ir kaip juos iškelti per išpažintį. Statistinis nuodėmių paminėjimas, be gilesnės įžvalgos apie savo santykius su Dievu, artimu, šeima, profesiniu darbu, daro išpažintį nepilną. Išpažinties forma, išmokta vaikystėje, subrendusiam žmogui darosi banali, ir tai žmogus jaučia, ir tai jo nepatenkina. Taip ir iškykla klausimas, kam tokios išpažinties bereikia. Ar neužtektų bendrinio išrišimo, kaip įvairiose protestantų sektose? Betgi protestantai, sakysim Rytprūsiose, turėjo asmeninę išpažintį ligi XVIII amžiaus vidurio. Dabar Vokietijoje jie vėl bando fakultatyviai ją įvesti. Išpažintį turi ir nemano jos atsisakyti ortodoksai, o anglikonai, bent kai kurie, taip pat ją išlaikė iki dabar.

Išaukę iš išpažinties technikos ir nesuaugę su jos esme, daugelis tikrai nebetelpa savyje, lyg nerasdami išeities. Kai kurių kunigų pasiūla duoti bendrą išrišimą jautresnio žmogaus vis tiek nepatenkina, juoba tų, kurie žino, jog tai dar ne Bažnyčios, ne jos atsakingos vadovyvės mintis. Tad iškykla priekaištas: kodėl kai kurie kunigai bando lengvinti padėtį ne tuo keliu? Kodėl neaiškina, nekalba, kaip geriau atlikti asmeninę išpažintį, kodėl nepadedą klausykloje arba per pamokslus? Yra bandymų ir šioje srityje, tačiau daugelis kunigų nėra pakankamai pasiruošę psichologijos, pedagogikos ir katechetikos srityse. Pagaliau tai priklauso ne vien nuo kunigų. Yra žmonių, kurie, jausdami mechaniško išpažinties atlikimo trūkumus, ieško patys būdų giliau savo sąžinę analizuoti ir geriau atlikti išpažintį. Kiti pasinaudoja uždrom rekolekcijom, kad bent vieną kartą su spe-

cialiai tam atsidėjusiu kunigu išsiaiškintų savo sąžinės ir išpažinties reikalus.

Vienas jaunas inžinierius, atlikęs Cursillos (specialios rekolekcijos), sako, kad pagaliau supratęs, kas yra žmogui išpažintis. Išpažintyje nuodėmių išskaičiavimas nėra pats esminis dalykas. Asmeninė nuodėmių apyskaita, įžvalga į save, savo santykių su Dievu diagnozė yra tik vienas iš išpažinties elementų. Išrišimas ir atleidimas — antras ir pats svarbiausias elementas, bet jis sąlygojamas trečiuoju — atsiprašymu, gailėsčiu, pasiryžimu atstatyti pažeistą santykį su Dievu ir jo dorine tvarka. Daug priklauso nuo kunigo, kaip jis apčiuopia pirmąjį elementą, kaip tai panaudoja paruošti trečiajam elementui. Bet labai daug priklauso ir nuo paties žmogaus, kaip jis, darydamas įžvalgą, pergyvena savo trūkumus ir netesėjimus, kaip jis bando visu nuoširdumu ir atvirumu save išsakyti ir kiek siekia išpažintimi save atnaujinti, ne vien formaliai gauti išrišimą. Bažnyčios naujoji linkmė nesiekia sumažinti žmonių atsakomybės bei atskaitomybės už savo sąžinės dalykus. Bet Bažnyčia dar turės geriau paruošti savo kunigus šiai nepaprastai reikšmės pareigai. Po II Vatikano susirinkimo sielovados reikalai iškykla į pirmąją plotmę, o anksčiau teologinėse mokyklose ji buvo nustumta į antraeilės reikšmės dėstomuosius dalykus. Anglosaksų ir lotynų kraštuose sielovada net nepradėta doriai vystyti, kaip mokomasis objektas.

Baigdami norėtume pastebėti, kad ne visiems čia keliamos problemos atrodys taip jautrios. Yra žmonių, kuriems nekliūva nė toji dabartinė išpažinties forma, nė tas nuodėmių skaičiavimas. Išpažinties forma nesuparaližuoja jų nuoširdumo, atvirumo, nuo-

ŠEIMA

VIJOKLĖ

KODĖL ŠEIMOS SKIRIASI?

Jau praėjusį kartą buvo rašyta, kodėl šeimos skiriasi. Buvo nurodytos trys pagrindinės šeimų suirimo priežastys: būdo skirtumai, lytinio gyvenimo nedarna ir priešvestuvinės romantikos palaidojimas. Šiame numeryje Vijoklės slapyvardžiu pasirašiusi moteris kalba apie kitas skyrybų priežastis. Jeigu kas nors nesutiktų tiek su pirmojo, tiek su antrojo straipsnio mintimis bei teigimais, prašytume parašyti redakcijai savo nuomonę. Taip pat gal dar būtų galima surasti ir kitų šeimos suirimo priežasčių. Už jūsų mintis, nuomones ir papildymus būsime dėkingi.

Redakcija

NEATVIRUMAS

Jeigu yra neginčijama tiesa, kad kartais gyvenime, bendraujant su įvairiais žmonėmis, negalima visko sakyti, o reikia kai ką ir nutylėti, tai, kalbant apie šeimos gyvenimą, visiškai atvirumas yra būtinas. Neatvirumas tarp vyro ir žmonos vieną nuo

lankumo. Jie perkopia ne tik šiuos, bet ir kitus asmeninius sunkumus ir jaučiasi tikrai laimingi, gavę nuodėmių atleidimą. Stebint tokius žmones, negali suprasti, kas lemia išpažinties sėkmę ir palaimą, ar tas žmogaus paprastumas ir nuoširdumas, ar jo dvasinė gelmė ir gyvas ryšys su Dievu, ar kokia malonė, kuri žmogų lydi ir šiuo atveju.

kito vis toliau, kol pagaliau visiškai išskiria. Jeigu šeimoje įsigali neatvirumas, tai ji pasidaro lyg išdžiūvęs daržas, nuolat belaukiantis lietaus. Neatvirumas šeimoje — tai pats plėšiausias žvėris, kuris, kartą į ją įsibrovęs, palieka kruvinų, sunkiai užgydomų žaizdų.

Vyras ir žmona turi jaustis vienas kitam savi, atviri ir neturi širdyje nešioti jokios paslapties. Juk juodu turi būti vienas kūnas ir viena siela. Neatvirumas šeimoje gimdo nepasitikėjimą, apgaulę, melą ir veidmainystę. Neatvirumui šeimoje paryškinti paminėsime tik vieną pavyzdį. Vyras ir žmona yra pakviesti dalyvauti savo artimų draugų puotoje. Atėjus tai dienai, žmona pasijunta negaluoji, bet vyrui nieko nesako, nuo jo slepia. Svečiuose jai pasidaro visai blogai, bet savo "paslapties" vyrui vis tiek neišduoda — pasiryžta pasilikti nugalėtoja. Ji tempia vyrą į šalį ir reikalauja važiuoti namo. Esą jai tas svečiavimasis nusibodęs ir visai neįdomus. Vyras nesupranta tokio jos staigaus pasikeitimo. Nepatenkintas ir susierzinęs išveža ją namo. Draugai taip pat nepatenkinti, užsigavę. Nuotaika ir namie, ir su draugais bloga. O kas čia kaltas? Tik žmonos užsispyrimas ir neatvirumas. Jeigu ji būtų, dar namie būdama, pasisakiusi vyrui apie savo negalavimą, vyras būtų supratęs ir į svečius nevažiuotų. Ne-

Iš pasakos "Voras ir skruzdėlė"
 iliustracijų (škiecas)
 P. Augius

būtų reikėję tos nevykusios, vaikiškos komedijos, kuri daug pakenkė šeimos laimei ir meilei.

Panašių pavyzdžių kai kuriose šeimose pasitaiko labai dažnai. Kai kam tai gali atrodyti dėmesio nevertos smulkmenos, bet šios smulkmenos, lyg maži akmenukai, nugrindžia kelią į šeimos skyrybas.

Kaip neatvirumas yra vienas didžiausių šeimos priešų, taip visiškas atvirumas sucementuoja šeimą vieningam ir laimingam gyvenimui. Gali

praėiti grožis, jaunystė, patrauklumas, bet jeigu pasilikis atvirumas, tai šeima nesuirs, bet nuagalės visus pavojus ir audras.

EGOIZMAS

Egoizmas — tai tik savęs mylėjimas, dėmesys, skiriamas tik sau pačiam. Egoistas paprastai nėra kitų mylimas, jis yra tik savimi "apakęs", neturįs jokių kilnesnių idealų. Niekam jis negali suteikti nė mažiausios kibirkštėlės laimės ar džiaugsmo. Egoizmu sergąs žmogus niekam nesistengs padėti, neatsižvelgs į kitų reikalus, nes jo širdyje nėra vietos jokiai artimo meilei. Egoizmas padaro žmogų labai nelaimingą ir dažnai skaudžiai nubaudžia. Jis yra viena svarbiausių skyrybų priežasčių. Vedusiųjų gyvenime bet kokiam egoizmui neturėtų būti vietos. Šeimos gyvenime nėra "aš", o tik "mes". Mes džiaugiamės, mes liūdime, mes kenčiame. Vedusiųjų gyvenime visi rūpesčiai, skausmai ir vargai turi būti nešami bendrai, turi būti pasidalomi lygiomis dalimis.

Jeigu šeimoje egoistė žmona rūpinasi tik savimi, tik savo reikalais, visai nekreipdama dėmesio į vyrą, tai tokia šeima gali laukti tik skyrybų. Jeigu vyras šeimoje savo egoizmui duoda visišką valią, užmiršdamas, kad jis turi dar ir žmoną, tai tokioje šeimoje jokios laimės nebus. Šeimyninis gyvenimas visiškai nepakelia egoizmo, viskas turi būti bendra, vienas kitam turi padėti, vienas kitam turi stengtis teikti džiaugsmo ir malonumo. Jeigu to nebus, šeimos laimei ir sugyvenimui reikės groti laidotuvių maršą.

Štai keli egoizmo pavyzdžiai. Egoistas vyras taria žmonai: "Tu negali šią žiemą pirktis gero palto, nes aš turiu turėti padorias atostogas". Prasi-dėjus operos sezonui, egoistė žmona

PAULIUS AUGIUS (1909-1960)

Dailininkas, grafikas Paulius Augius gimė Žemaičių Kalvarijoje. 1935 m. baigė Kauno Meno Mokyklą, o 1938 m. Paryžiaus École Nationale Supérieure des Beaux-Arts ir Conservatoire Nationale des Arts et Métiers. Nuo 1933 m. jaunųjų lietuvių menininkų "Formos" narys, nuo 1935 m. Lietuvos Dailės Instituto narys. Taip pat priklausė Lietuvių Dailininkų Sąjungai ir Austrijos Dailės Institutui (Innsbrucke). Nuo 1935 iki 1960 m. dalyvavo keliose dešimtyse meno parodų Lietuvoje, įvairiose kitose Europos valstybėse, Amerikoje ir Kanadoje.

1937 m. Paryžiaus Pascalinėje Meno ir Technikos parodoje gavo garbės diplomą. 1938 m. už iliustracijas gavo valstybės premiją. 1936 m. medžio ražiniais iliustravo Žemaitės Petrą Kurmeli, 1937 m. Valančiaus Žemaičių vestuves, 1947 m. Salomejos Neries Zalčio pasaką ir spalvotomis iliustra-

cijomis Pupos pasaką bei Žemaitijos Simfoniją. Ypač nepaprastai gražios yra Pupos pasakos spalvotos iliustracijos. Ši iliustruota pasaka šiomis dienomis turėtų išeiti iš spaudos. Ją išleido dailininko žmona vyro mirties dešimtmečiui paminėti. Spaudė Salezičių spaustuvė Romoje.

Augiaus darbų yra Kauno Kultūros muziejuje, Vilniaus Meno muziejuje, Čikagos Meno Institute ir kitur. Jis taip pat bendradarbiavo ir spaudoje, rašydamas meno kritikos klausimais *Vaire*, *Naujoje Romuvoje*, *Aiduose*, *Ziburiuose* ir kituose žurnaluose bei laikraščiuose. Vokietijoje redagavo anglų kalba išeinantį *Lithuanian Art in Exile*.

Paulius Augius mirė 1960 m. gruodžio mėn. 7 d. Čikagoje. Paminėdami jo mirties dešimtmetį, šį *Laiškų Lietuviams* numerį iliustruojame jo grafikos darbų nuotraukomis.

pareiškia vyrui: "Šiais metais į operas vyksiu tik aš, nes mums abiems neužteks pinigų". Vyras žmonai: "Žinai, man visiškai nesvarbu, kad nuo mano cigarų tau svaigsta galva. *Man patinka, ir aš juos rūkysiu!*" Žmona vyrui: "O kas man darbo, kad tavo batai kiauri? Aš turiu nusipirkti aukšines apyrankę, nes visos mano draugės turi". Žmona paruošia pietus dviems. Viską gražiai sudeda ant stalo, o pati dar grįžta į virtuvę šio to sutvarkyti. Kai ateina pietų, žiūri, kad jau likę tik tuščios lėkštės. Į jos nustebusį žvilgsnį vyras atsako: "Kas valgė ar nevalgė, man visai nesvarbu. Aš sunkiai dirbu, tai turiu sočiai pavalyti."

Nors pasitaiko ir vyrų, ir moterų, sergančių šia egoizmo liga, bet ji yra

dažnesnė vyriškame pasaulyje, nes vyras viskam yra "kietesnis".

PAVYDULIAVIMAS

Pavyduliavimas — tai labai negeistinas reiškinyš šeimoje. Jis yra ypatingai šeimos santikai grėsmingas ir dažnai vedąs prie skyrybų. Pavyduliavimas yra "mažasis pavydo brolis", bet jis šeimoje yra daug pavojingesnis už tikrąjį pavydą. Kodėl? Dėl to, kad iš tikro pavydo šeimoje kilusius nesusipratimus ir nesklandumus daug lengviau išsiaiškinti, pašalinti ir gal neretai vėl prieiti prie darnaus ir gražaus sugyvenimo. Mat, tokiu atveju žmona ar vyras, išskeldami tą ar kitą klausimą, žino, apie ką kalba, žino, ko pavydi, žino, ko vienas iš kito reikalauja. Bet yra visiškai priešingai pavyduliavimo atveju. Pa-

vyduliavimas dažniausiai yra tik nepagrįstas, kvailas kabinėjimasis. Paprastai jis būna išsigalvotas ir neturįs jokio rimto pagrindo. Pavyduliavimo liga sergančioje šeimoje vyksta nuolatinis vienas kito įtarinėjimas, skaudinimas, kankinimas, vis užmetant nebūtus dalykus, visai nepagrįstai ir neteisingai vienas kitą kaltinant.

Pavyduliavimas dažniausiai pasireiškia tose šeimose, kur meilės persvara nėra vienoda, kur daug daugiau žmona myli vyrą arba vyras žmoną. Ilgai trunkąs šeimoje bereikalingas pavyduliavimas iki begalybės dilgina žmonos ar vyro nervus. Kai nervai pagaliau neatlaiko, tokia šeima tampa nelaiminga to kvailo pavyduliavimo auka. Dar yra labai charakteringa ir tai, kad tokie beprasmiškieji pavyduliavimai vieną ar kitą įstumia į nebepataisomas blogybes. Pvz. jeigu vyras, veikiamas tokio nuolatinio nepagrįsto pavyduliavimo, visą puldinės savo žmoną dėl jos tariamo neištikimumo, tai jo ištikimoji žmona, visiškai prieš savo norą, mesis į kokią nors rimtesnę flirtą ir tikrai taps neištikima. Tada jau vieno kitam graudus sudiev bus neišvengiamas. Ir kas kaltas? Kas bus jai tą neištikimybę įkalbėjęs? Gi jos nuosavas vyras!

Pavyduliavimas šeimoje yra per daug pavojingas ir nuostolingas "žaidimas", kad juo būtų galima užsiimti. Jo reikia visomis jėgomis vengti, bet nekvailinti savęs ir nestumti savo šeimos į pražūtį. Paminėsime kelis pavyduliavimo pavyzdžius.

Grįžus iš svečių, vyras prikaišioja žmonai: "Kaip tu galėjai leisti tam nepažįstamam ponui pabučiuoti tau ranką? Tu jam dar ir nusišypsojai!" Žmona: "Juk visi džentelmenai bučiuoja ponioms rankas. Tai gal būtų buvę geriau, jeigu aš būčiau pradėjusi jį plūsti arba verkti, o ne šypsotis?"

Vyras žmonai: "Tu, kalbėdama su mano draugu, žiūrėjai jam tiesiai į akis. Ar tai ne flirtas? Ir buvai su juo tokia meili, kokia niekad nesi su manimi". Žmona: "Ar tu nori, kad aš, kalbėdama su žmogumi, nusigrėžčiau į sieną? Ar tu nori, kad aš, kalbėdama su kitu, būčiau, nesimpatiška? Tai vis tavo išsigalvojimai".

Vyruui ruošiantis į svečius, žmona prikiša: "Aš nesuprantu, dėl ko tu visada, eidamas pas tuos mūsų draugus, taip rūpestingai šukuojiesi plaukus, užsivelki geriausią kostiumą ir net vartoji odekoloną. Tu to nedarai, eidamas kitur. Ar nebūsi išsižiūrėjęs į savo draugo simpatiškąją žmonelę? Be to, su ja tu esi nepaprastai mandagus". Vyras: "Aš visada noriu tvarkingai atrodyti ir su poniom būti mandagus. Ką tu čia dabar išsigalvoji?"

Žmona, grįžusi su vyru iš šokių, jį pradeda barti: "Kaip tu galėjai su ta brunete taip susiglaudęs šokti? Tu ją tikriausiai įsimylėjęs. Dar pagyrei ir jos šukuoseną!" "Neišsigalvok niekų, nes mane tai nervina. Kaipgi nori, kad šokčiau? Apsikabinęs orą? O jos šukuosenos aš net nepastebėjau. Tai tik tavo liquista fantazija!"

Tad iš tokių menkniekių prasideda pavyduliavimo gaisras, kuris dažnai sudegina šeimos laimę, viską paversdamas į pelenus. Kiekvienas šeimoje iškilęs nesusipratimas turi būti sprendžiamas ir išsiaiškinamas ramiai, protingai, be jokių tuščių įtarinėjimų. Jeigu kartais prieinama ir prie barnių, tai vis tiek nereikia pamesti galvos, bet naudotis sveika filosofija ir stengtis vienas kitą suprasti. Niekada nereikia bartis prieš svetimų žmonių, savo privačių reikalų nekelti viešumon! Jeigu vienas ar kitas yra blogos nuotikos, reikia stengtis kaip nors ją pataisyti, bet tokiais momentais vienas

kito dar labiau nenervinti visokiais priekabiais.

Yra šeimos gyvenime tokių momentų, kai vyras ar žmona nori pabūti vienumoje, tyloje. Reikia tai suprasti ir gerbti vienas kito privatiškumą. Kai bus daugiau pagarbos, tai sumažės ir įtarinėjimai bei pavyduliavimai.

ŠYKŠTUMAS

Per didelis šykštumas šeimoje yra taip pat viena tų priežasčių, kurios suka vairą į skrybas. Kartais šeimoje susitinka abudu šykštuoliai, bet tai reti įvykiai. Dažniausiai šykštumu pasižymi tik vienas kuris šeimos narys: vyras gal dažniau, negu moteris. Šykštumu žmogus gali pasižymėti jau iš prigimties, bet gali jį ir įsigyti. Kalbėdami apie šykštumą, nemaišykime jo su taupumu. Taupus žmogus ne būtinai turi būti šykštus, bet perdėtas taupumas gali pamažu virsti šykštumu. Šykštumo liga yra labai sunkiai pagydoma. Šykštuolis ne tik kitiems, bet ir sau pavydi duonos kąsnelio. Jis gali mirti badu, gulėdamas ant krūvos pinigų.

Moteris, gyvenanti su šykščiu vyru, yra tikrai nelaiminga. Toks vyras nieko daugiau šeimoje nevertina, o tik pinigą. Į žmoną jis žiūri, kaip į daiktą, kurį kasdien "perkainoja". Toks šykštuolis vyras yra baisiai neįdomus, be jokios romantikos, nejautrus, sausas, kaip sudžiūvęs grybas. Tokiam vyrui žmona tik tiek reikalinga, kiek jam neša naudos.

Normalioje šeimoje finansus tvarko vyras ir žmona drauge. Drauge tariasi, kiek išleisti, ką pirkti, kiek pataupyti. Šykštuolis vyras griebiasi vienas tvarkyti savo finansus, dažniausiai slėpdamasis nuo žmonos, kad ji nesužinotų jo "turtų". Jeigu ir žmona eina į darbą, tai toks vyras reikalauja, kad visą savo uždarbį ji paklotų jam ant

delno, o jis jai teišmeta vieną kitą dolerį ir prigrasina taupyti. Tokioje šeimoje gyvenama, kaip karste. Neturiama draugų, nesisivečiuojama, nors žmona to labai norėtų. Dar blogiau būna tada, kai vyras yra šykštus, o žmona perdaug išlaidi. Tokiose šeimose berniai ir tragedijos nesibaigia.

Šykštuolio žmona jaučiasi labai nelaiminga. Ji neturi kuo padoriai apsirngti, pasipuošti. Kartais dėl to tampa net pajuokos objektu. Vyras ją nuolat kontroliuoja, kiša nosį į virtuvę, į puodus, skaičiuoja bulves, kiaušinius, pomidorus. Vis atranda, kad vienu ar dviem per daug. Dėl to nervinasi ir bara žmoną, kad ji perdaug išlaidi, netaupi, lengvapėdiškai leidžianti jo sunkiai uždirbtus pinigus. Toks vyras, ir gulti eidamas, pasiima savo banko knygutę, kad, jeigu reikėtų mirti, tai mirtų, apsikabinęs savo "mieluosius pinigėlius".

Toks šykštumas žmonai įkyri iki kaulų, jos nervai neišlaiko, ir dažnai viską meta ir eina iš tokios šeimos, kurios negalima pavadinti šeima.

Šeimos finansinis gyvenimas turi būti normalus: reikia taupyti, bet negalima apsieiti ir be išlaidų. Reikia normaliai gyventi šiandien, džiaugtis gyvenimu šiandien, suteikti kitam džiaugsmo šiandien, nes rytojaus jau gali nebūti. Perdaug liquistai taupančioje šeimoje dažnai yra sakoma: "Dabar tai nieko negalime išleisti, tačiau, kai vaikai bus išmokyti, kai namai bus atremontuoti, kai dar vieną sklypą nusipirksime, kai naujus namus turėsime..., tada tai jau pradėsime gyventi!" Ir taip tokioje šeimoje niekada nesulaukiama to "tada", vienas ir kitas skurdžiais numiršta, visai negyvenę. Tai "dvasios ubagai", paskendę materijoje. Iš tokio gyvenimo nėra naudos ar garbės nei žmogui, nei Dievui.

JAUNIMAS

JUOZAS PRUNSKIS

REVOLIUCINIAI SŪKURIAI IR MŪSŲ JAUNIMAS

Mūsų jaunieji lietuviai, iš lituanistinių ir parapinių mokyklų išėję į aukštesniausias mokyklas ir kolegijas bei universitetus, randa visai kitokias nuotaikas. Čia varo savo propagandą įvairūs maištingi revoliuciniai sąjūdžiai, pvz. *Students for Democratic Society* ir kiti. Čia kursuoja vadinamoji pagrindžio spauda ir net revoliucinės idėjas persančios knygos.

RAUDONIEJI VIESULAI TUŠCIOSE GALVOSE

Apie tai, ko tie sąjūdžiai siekia, galima rasti dviejų mokytojų paruoštoje antologijoje "The High School Revolutionaries", kur yra surinkta gausybė aukštesniausias mokyklas ir jaunių kolegijas lankančio radikalaus jaunimo straipsnių. Viena 16 m. moksleivė rašo, kad bus riaušių ir maištų, popieriaus dėžių padegimų, užraktų išsprogdinimų, bereikalingų ugniagesių šaukimų. Septyniolikmetis Madison universiteto studentas rašo, kad beveik visi jo pažįstami naudoja narkotikus ir skelbia moralinių nuostatų atmetimą. Pasisako, kad jo nusistatymas yra komunistiškas. Tuose studentų pareiškimuose cituojami Mao Tse-tungo ir kitų revoliucionierių posakiai.

Niujorko studentas J. Mamis sako, kad revoliucija yra neišvengiama. Kitas Niujorko studentas skatina, kad būtų įvestos marksizmo pamokos. Čikagietė Paula Smith prisipažįsta priklausanči revoliucinių socialistų sąjū-

džiui. Niujorko studentas T. Lindsay ragina sukilti "prieš šią nesveiką visuomenę". Pasisako, kaip jis pradėjo rūkyti, girtauti, metė bažnyčią, ėmė merginėti ir apsileisti moksle bei naudoti narkotikus. Paskui jis pradėjo leisti slaptą laikraštį. Slaptojo laikraščio "New York Herald - Tribune" redaktorius T. Mamis ragina ugdyti revoliucinį sąmoningumą, kad žmonės pajustų, jog "yra prispausti ir išnaudojami, kad jie sukiltų ir kovotų". Savo maištais tokie studentai norėtų priversti, kad jiems būtų duotas balsas mokyklų kontrolėje, kad būtų palaikomi ar naujai priimami jų pažiūrų mokytojai.

RAUDONOJO KOLONIALIZMO GINKLANEŠIAI

Apskritai, jaunuoliai yra idealistai. Jie lengvai patiki laisvės, lygybės ir žadamos gerovės šūkais. Tačiau mūsų lietuviškasis jaunimas turėtų būti blaivesnis ir galvoti realiau. Tie maištininkai nori nušluoti vadinamąjį "establišmentą", bet ką geresnio siūlo jo vieton? Kokią programą jie pateikia ateičiai? Oficialiai — beveik nieko; neoficialiai — aišku, kad tie maištautojai, kurie sau įkvėpimo semia kelionėse į Kubą ar komunistinį Vietnamą, ruošia dirvą raudonajai diktatūrai.

Jie kalba apie taiką Vietname, o čia pat, savo krašte, tos taikos nenori, ruošdami maištus, užpuolimus, įsibrovimus ir t. t. Jie kalba, kad amerikie-

čiai turi trauktis iš Vietnamo, bet niekada nepasakys, kad rusai turi trauktis iš Lietuvos. Jie maištauja, kad amerikiečiai ėjo gelbėti užpultos Kambodijos, bet jie niekada neužsimins apie bolševikus, su tankais įsiveržusius į Čekoslovakiją. Jie reikalauja, kad būtų palikta patiems Vietnamo žmonėms tvarkytis Vietname, bet jie niekada nepasakys, kad reikia palikti tik lietuviams tvarkytis Lietuvoje, be rusų įgulų, be jų slaptosios policijos. Jie rodo priešiškus amerikiečiams, kovojantiems Azijoje prieš agresorius, bet užmerkia akis prieš Maskvos, Pekino ir kitų raudonųjų centrų vykdomą agresiją. Dėl to mes juos turime laikyti paprastais komunistinio kolonializmo ginklanešiais.

Students for Democratic Society sakosi nori demokratiškesnės santvarkos, bet patys nesidrovi naudoti visai nedemokratiškų prievartos priemonių. Tuo būdu parodo, kad jų demokratijos deklamacijoms negalima tikėti, nes darbai kalba visai apie ką kita.

KA IŠ TIKRUJŲ REVOLIUCIJA ATNEŠA

Apdairus lietuvis studentas, išgirdęs apie revoliucijos ir marksizmo siūlymus, nepasitikės žodžių vilionėmis, o pasistengs sužinoti, ką gi ta revoliucija iš tikrųjų atneša. Čia bus naudinga susisiekti su šioje srityje patyrimo turinčiais žmonėmis. Visų pirma naudinga išsikalbėti su tėvais, kurie daugeliu atvejų bent metus laiko jau yra turėję progos pagyventi revoliucijos "palaimoje", kai raudonieji marksistai 1940 m. užplūdo Lietuvą. Studentui reikia patirti, kodėl, artėjant antrajai bolševikų okupacijai, tėvai paliko savo namus, žemę, tarnybas, viską, ką tik turėjo, ir bėgo į nežinomą rytų, į kraštus, kurių kalbos ne-

mokėjo, kur jų niekas nelaukė, kur turėjo pradėti gyvenimą nuo sunkios fabriko darbininko tarnybos.

Toliau, apdairus studentas pasistengs sužinoti, ką žmonės patyrė ir pergyveno, patekę į pačią revoliucinės marksistinės valstybės gilumą. Tai galima susekti, perskaičius Sibiro tremtinių atsiminimus: B. Armonienės "Palikite ašaras Maskvoje" ir S. Rūkienės "Vergijos kryžkeliuose".

Būtų labai naudinga pasiskaityti, ką pergyveno Stalino duktė Svetlana Alilijeva.—Jos knyga "Only One Year" yra labai intriguojanti. Be kitko įdomu, kaip ji, auginta pačioje ateizmo tvirtovėje, vėliau tapo krikščione ir pati pasirūpino, kad būtų apkrikštyta. Taip pat būtų labai patartina susieškoti rusų piliečio A. Marčenko knygą, slaptai rankrašty iš Sovietijos atsiųstą į laisvąjį pasaulį ir čia išspausdintą vardu "My Testimony". Ypač sukrečiantis skyrius apie lietuvių Ričardo pasakojimą, kaip bolševikų sargybiniai brutaliai nukankino lietuvių studentus.

Lietuviams studentams būtų labai pravartu pasklaidyti slapta iš Sovietų Sąjungos išgabtą rinkinį, kuriame sutelkta daug opozicionierių kalbų, pareiškimų, laisvės prašymų, protestų prieš beprotnamiuose laikomus rašytojus ir t. t. Šis rinkinys yra išleistas ir pavadintas "In Quest of Justice. Protest and Dissent in the Soviet Union Today". Knygą suredagavo A. Brumberg, išleido Praeger leidykla.

Mes netikime sąjūdziais, kurie šaukia, kad reikia nustoti bombarduoti Vietnamą, o patys bombomis sprogdina savo tėvynėje bankus, universitetų pastatus ir kitas įstaigas. Mes netikime tais, kurie šaukia "nutraukti žudynes Vietname", o patys šauko į savo krašto policininkus, ugniagesius, kurie yra tokie patys žmonės, šeimų tėvai,

GIMTASIS ŽODIS

APIE ŽODŽIO SEKANTIS VARTOJIMA

J. Jablonskis taisydavo posakius *sekantį kartą, sekančią savaitę, sekančiais metais*. Jis sakydavo, kad gali būti tik *sekantis kumeliukas*, kuris seka paskui kumelę, o aukščiau minėtais atvejais reikią vartoti *kitą* arba *ateinantį*, pvz. *ateinantį kartą, ateinančią* (arba *kitą*) *savaitę, ateinančiais* (arba *kitais*) *metais*. Kai kurie mūsų

mūsų broliai, pasiruošę skubiai pagelbėti į nelaimę patekusiam žmogui.

AŠARU OKEANAI

Sovietų rašytoja Lidija Čukovskaja, kurios knyga negalėjo būti išspausdinta Rusijoje, bet slapta atgabenta į Niujorką ir išspausdinta vardu "The Desert House", laiške "Izviestijų" redaktoriui (laiškas išspausdintas minėtoje knygoje "In Quest of Justice") protestavo, kad revoliucinio marksizmo krašte, Rusijoje, jau ašarų okeanai išlieti. Priminusi darbo vergų stovyklas Norilske, Potmoje, Karagandoje, Magadane, ji klausia: "Kaip ir kuo jūs galite užmokėti už kančią ir mirtį vieno nekalto žmogaus, o jų yra milijonai... Mes turime Geležinkelių dieną, Lakūnų dieną, Tankistų dieną, bet kur yra Gedulo diena prisiminti nekaltiems kankiniams? Kur yra bendri kapai ir paminklai žuvusiems? Kur jų kapai, kad giminės ir draugai, nešdami vainikus ir gėlių puokštes, galėtų juos aplankyti Kapų Puošimo dieną ir atvirai paverkti?"

kalbininkai dar ir dabar mano, kad gal taip ir reikėtų sakyti, bet daugumas kalbininkų minėtais atvejais jau leidžia vartoti ir *sekantį*. Vis dėlto yra atvejų, kuriais joks kalbininkas neleis vartoti to *sekančio*. Labai dažnai, ypač susirinkimų protokoluose, yra parašoma: *Į valdybą išrinkti sekantys asmenys, kurie pareigomis pasiskirstė sekančiais*. Buvo sudaryta *sekančios sudėties komisija*. Šiam klausimui iširti

Pasmerkdamą komunistiniame režime valdančios partijos kontroliuojamą spaudą, neduodančią jokios laisvės kitokiam žodžiui, rašytoja Čukovskaja sako: "Nuolat kartojamas melas neleidžia žmonėms žinoti, kas vyksta jų pačių krašte. Teateina laikas, kai žodis bus išlaisvintas iš visų pančių. Tedingsta prievarta užčiauptų lūpų laikotarpis, nes tai visada palaikė despotizmą".

PRIEŠ KOLONIALINĘ DIKTATŪRĄ

Jaunimas visada žavisi laisve, lygybe, visų gerove. Dėl to reikia tik džiaugtis. Bet atsimintina, kad dabar, kai jau prieš eilę metų sutriuškintas nacizmas ir fašizmas, belieka vienas kolonializmo ir vergijos bei prievartos nešėjas — komunizmas, raudonoji diktatūra, pavergusi ir Lietuvą. Pavergtųjų tautų išlaisvinimo besiekiant, visų pastangos turėtų būti nukreiptos prieš šią kolonialinę imperiją, dar ir dabar agresyviai besiekiančią naujų vergijos aukų.

pirmininkas paskyrė sekančius narius. Šiuose sakiniuose visiškai nevertotinas žodis *sekantis*. Juos reikėtų taip pataisyti: Į valdybą išrinkti šie asmenys, kurie taip pasiskirstė pareigomis. Buvo sudaryta tokios (arba šios) sudėties komisija. Šiam klausimui ištirti pirmininkas paskyrė šiuos narius.

KA REIŠKIA PRAVESTI?

“Lietuvių kalbos vadove” šio žodžio visiškai nėra, o “Dabartinės lietuvių kalbos žodynas” pamini šias jo reikšmes: 1. vesti — Arklį pravedė pro šalį. 2. nutiesti — Kelių pravedė per mišką. 3. įvykdyti, atlikti — Pravedė savo pasiūlymą. Tai ir viskas. Tad atrodo, kad visai nevykusiai vartojamas šis veiksmazodis tokiuose sakiniuose: Kviečiu poną Jonaitį praveisti susirinkimą. Laužą puikiai pravedė skautininkas Petraitis. Jam buvo pavesta praveisti švaros savaitę. Šiuos sakinius taip reikėtų taisyti: Kviečiu poną Jonaitį vadovauti susirinkimui (arba vesti susirinkimą). Laužui puikiai vadovavo (arba laužą puikiai vedė) skautininkas Petraitis. Jam buvo pavesta organizuoti švaros savaitę.

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” LINKSNIAVIMAS

Jau daug kartų teko pastebėti, kad kai kurie žmonės, viešai kalbėdami apie “Laiškus Lietuviams”, visiškai susimaišo ir visi neteisingai pavartoja šių dviejų žodžių galūnes. Tačiau šio iš dviejų žodžių susidedančio vardo linksniavimas yra labai paprastas — yra linksniuojamas tik pirmasis žodis *Laiškai*, o *Lietuviams* visada pasilieka nepasikeitęs naudininko linksnis. Taigi sakoma: *Parašiau straipsnį “Laiškams Lietuviams”*. *Dar negavau “Laiškų Lietuviams”*. *Apie tai skaičiau “Laiškuose Lietuviams”*. *Esu labai patenkintas “Laiškais Lietuviams”*.

AR VARTOTINAS VEIKSMAŽODIS APJUNGTI?

Lietuvoje išleistame akademiniam “Lietuvių kalbos žodyne” veiksmazodį

jungti randame su priešdėliais *at-, į-, nu-, pa-, per-, pri-, su-, už-*, bet nerandame su priešdėliu *ap-*, o nerandame dėl to, kad nei mūsų gyvojoje kalboje, nei ankstesniuose raštuose tokios vartosenos visiškai neužtinkame. Apjungti yra rusiškojo *objedinit’* vertinys. Tad yra taisytni tokie pasakymai: *Katalikų Federacija apjungia (= sujungia) visas katalikų organizacijas. Lietuvių Žurnalistų Sąjunga apjungia (= jungia arba sujungia) visus lietuvius žurnalistus. Vytautas Didysis apjungė (= sujungė) daugelį kraštų į vieną valstybę.*

APIE MOTERIŠKŲ PAVARDŽIŲ VARTOJIMA

Kiekvienas bus pastebėjęs, kad tiek mūsų rašomojoje, tiek šnekamojoje kalboje yra dvejai vartojamos moteriškosios pavardės, sudarytos iš vyriškųjų pavardžių su galūne *-us* arba *-ius*. Pvz. vieni sako *Bičkuvienė, Butkuvienė, Černiuvienė, Griniuvienė*, o kiti — *Bičkienė, Butkienė, Černienė, Grinienė*. Pirmoji forma yra charakteringa aukštaičiams, o antroji — žemaičiams. Pirmoji forma, be abejo, yra senesnė. Tik vėliau, pamirštant moteriškųjų formų darybos dėsnius, buvo pradėta maišyti priesagas *-uvienė (iuvienė)* ir *-ienė*. Mūsų bendrinei kalbai būtų teiktinesnė priesaga *-uvienė (-iuvienė)*. Ši priesaga yra vartojama ne tik pavardėse, bet ir kituose moteriškosios giminės žodžiuose, kilisiuose iš vyriškosios giminės žodžių su galūne *-us (-ius)*, pvz.: *kerdžius — kerdžiuvienė, sukčius — sukčiuvienė, puodžius — puodžiuvienė*.

Vartojant šios rūšies moteriškąsias pavardes su priesaga *-ienė*, kartais gali būti neaišku, ar ši pavardė yra kilusi iš vyriškosios pavardės su galūne *-us (-ius)*, ar su galūne *-is (ys)*. Jei gu vietoj *Braždžiuvienė* sakysi *Braždienė* arba vietoj *Skardžiuvienė* — *Skardienė*, tai nežinosi, ar jų vyrai bus *Braždžius* ir *Skardžius*, ar *Braždys* ir *Skardys*.

TĖVYNĖS MEILĖS TESTAMENTAS

Dažnai tenka išgirsti nusiskundimų iš lietuvių tėvų ir lituanistinių mokyklų mokytojų, kad mūsų atžalynas ne daug domisi garbingąja Leituvos istorija, nereiškia per daug pagarbos kunigaikščių žygdarbiams ar nepriklausomybės kovų didvyriams, nes visa tai atsitikę taip neišivaizduojamai, jų manymu, seniai. Tie tautos didvyriai gyvenę tokiais skirtingais laikais, tad jaunimas negali su jais identifikuotis. Visa, kas atsitiko prieš 50 metų, jaunuoliams jau yra senųjų amžių istorija. Tačiau mūsų tautoje apstu moder-

Tad siūlytume šias pavardes vartoti senesniąja ir lietuvių kalbos žodžių darybai būdingesniąja forma su priesaga *-uvienė (iuvienė)*. Bet jokių būdu nenorime *Bičkienių* ir *Lipčienių* vėsti vadintis *Bičkuvienėmis* ir *Lipčiuvienėmis*, jeigu joms taip nepatinka. Pavardžių rašyme ir kirčiavime kalbininkai yra gana "liberalūs" — leidžia taip vartoti, kaip kurioje nors tarmėje yra įprasta.

O KAIP SU TUO ATSINEŠA?

Dar vis kartais tenka išgirsti sakant: *Kaip tu atsineši į šitą klausimą? Ar mes teisingai atsinešame į juodosios rasės žmones?* Tai yra visiškai nevertotini posakiai, nes čia tas "atsinešti" yra vertinys iš rusiškojo *otnošit'sia*. Užuot vartoję tuos rusicizmus, turėtume taip pasakyti: *Kaip tu žiūri į šį klausimą? Ar yra teisingi mūsų santykiai su juodosios rasės žmonėmis?*

nių, šiuolaikinių didvyrių, kurių karžygiškumas ne tik prilygsta, bet dažnai prašoka senųjų kartų žygdarbius. Su jais turėtų būti supažindintas kiekvienas lietuviškos kilmės jaunuolis. Tie moderniškieji didvyriai — tai mūsų partizanai, kovoję, kentėję ir mirę be laisvojo pasaulio paramos, be vilties, kad jų kova kada nors baigsis pergale.

Daugelio jų net vardai šiandien nebežinomi, daugelio nuslinks užmarštin su metų eiga, todėl reikia ypatingai dėliauti, kad atsirado išėjimoje žmogus, kuris ėmėsi rinkti medžiagą iš įvairiausių šaltinių, pasinaudodamas net okupantų išleistais duomenimis ("Faktai kaltina" VIII rinkinys), ir dviejose "Kritusieji už laisvę" knygos dalyse pateikė lietuviškajai visuomenei nors dalį tos beviltiškos kovos. Abi knygos — tai ne vien šurpių faktų rinkinys, bet išsamus tėvynės meilės testamentas, baksteliąs į kiekvieną, laisvėje gyvenančio, lietuvių sąžinę.

"Kritusieji už laisvę" knygos autorius Vladas Būtėnas-Ramojus skaitančijai visuomenei pažįstamas iš įžvalgių žurnalistikos straipsnių ir literatūrinių kūrinių. Vis dėlto "Kritusiuosius už laisvę" reikia laikyti jo svarbiausiu kūriniu, išlikiančiu ateinančioms kartoms istoriniu liudijimu.

Antroji šios knygos dalis buvo išleista 1969 m. ir susilaukė ne mažiau dėmesio, kaip pirmoji dalis, kurios laida skaitytojų buvo greitai išgraibsty-

ta. Tai retokas atvejis mūsųose. Antroji dalis taip pat byloja apie aršias ir žūtbutines partizanų kovas, vykusias visame Lietuvos krašte iki maždaug 1952 m., kai organizuotą partizanų veiklą okupantui pagaliau pavyko užgniaužti. Autorius sumini dešimtis vietovių ir eiles partizanų pavardžių bei slapyvardžių, pateikia jų veiklos ir mirties detales. Apie žiaurių kovų ir karžygiškų mirčių faktus Būtėnas mėgina kalbėti tartum pašalinis stebėtojas ir kronikininkas, tačiau ne visuomet jam pavyksta išlikti tik pasyviu reporteriu. Tarp eilučių prasiveržianti gili autoriaus pagarpa šiems Lietuvos didvyriams ir tarsi gailestis, kad jis pats negalėjęs kovoti jų gretose, priduoda knygai šilimos.

Knyga parašyta paprastu, reportažiniu, beveik kasdienišku stiliumi ir dėl to sukelia dar šurpesnį pasakojamųjų įvykių vaizdą. Beskaitant apima pagarbi nuostaba, kad toks pasiaukojimas ir savęs išsižadėjimas buvo parodytas paprastų, eilinių Lietuvos gyventojų. Susidaro įspūdis, kad Lietuva tikrai yra didvyrių žemė, o tų didvyrių nereikia ieškoti nei senovėje, nei toli — jie glūdi kiekviename lietuvyje. Atidžiai perskaityta "Kritusieji už laisvę" knyga suteiktų mūsų jaunimui daugiau išvalgumo į lietuvių charakterį ir pasididžiavimo savo kilme, negu eilė istorijos pamokų.

Knyga akivaizdžiai atidengia skaudžiausią lietuvių tautos liakotarpį. Ji pamini, kad partizanų veiklos metais jų eilėse kovojo apie 30.000 vyrų. Palyginus suminėtąsias knygose pavaordes su tuo skaičiumi, jų sąrašas yra skaudžiai skurdus. Norisi autoriui nuširdžiai linkėti, kad ir toliau rinktų visą prieinamą medžiagą apie Lietuvos laisvės kovotojus ir statytų jiems didingą paminklą dar ne vienu "Kritusiųjų už laisvę" tomu.

ATSIUSTA PAMINĖTI

Antanas Maceina. **BAŽNYČIA IR PA-SAULIS**. Bažnytinio gyvenimo kaita po II Vatikano Susirinkimo. Išleido Vakarų Europos Lietuvių Sielovada 1970 m. Aplankas K. Veselkos. Galima gauti "Drauge". 158 psl., kaina 2 dol.

Bronys Raila. **VERSMĖS IR VERPETAJ**. Akimirksnių kronikos 3. Broniaus ir Antaninos Budginų leidinys 1970 m. Viršelis dai. Kosto Jezerskio. Galima gauti "Drauge". 350 psl., kaina 5 dol.

Antanas Škėma. **RAŠTAI II**. Julijana, Živilė, Pabudimas, Vienas ir kiti, Žvakidė, Kalėdų vaizdelis, Ataraxia. Išleido Algimanto Mackaus Knygų Leidimo Fondas 1970 m. Redagavo A. Landsbergis, A. Nyka-Niliūnas, K. Ostrauskas. 440 psl., kieti viršeliai, kaina nepažymėta.

J. Augustaitytė - Vaičiūnienė. **RŪPES-TIS**. Eilėraščiai. Išleido J. Karvelio Prekybos Namai Čikagoje 1970 m. 130 psl., kaina nepažymėta.

Česlovas Grincevičius. **GEROJI VASARA**. Mozaikinis romanas. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas 1970 m. Aplankas N. Vedegytės - Palubinskienės. Gaunama "Drauge", 4545 W. 63rd St. Chicago, Ill. 60629. 262 psl., kaina 5 dol.

Danutė Brazytė - Bindokienė. **MIESTE NES AUGU**. Premijuota apysaka jaunimui. Viršelis ir iliustracijos Jūratės Eidukaitės. Išleido JAV LB Kultūros Fondas 1970 m. 170 psl., kaina 3 dol.

O. Nendré. **ANTROJI BANGA**. Romanas. Viršelj ir aplanką piešė P. Jurkus. Spaudė M. Morkūno spaustuvė. 202 psl., kaina 3.50 dol.

Hermann Sudermann. **LIETUVIŲ APY-SAKOS**. Aplankas Marijos Ambrozaitienės. Išvertė V. Volertas. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas 1970 m. 132 psl., kaina 3 dol.

Antanas Baranauskas. **THE FOREST OF ANYKŠČIAI**. "Anykščių Šilelio" lietuviškas tekstas ir Nado Rastenio angliškas vertimas su Juozo Tininio įžanga. Antroji

ATGARSIAI

PATIKO A. KARVELYTĖS EILĖRAŠČIAI

Gerbiamasis Redaktoriau,

Tamstos redaguojamas žurnalas "Laiškai Lietuviams" darosi kaskart įdomesnis ir patraukia skaitytojo dėmesį. Šis gabiai redaguojamas Tėvų Jėzuitų leidinys yra visų susipratusių lietuvių pasidžiavimas. Prisipažinsiu, labai mėgstu poeziją. Esu sužavėta Ados Karvelytės eilėraščiais, buvusiais rugsėjo mėn. numeryje. Tai nedirbtinė, jautri, išgyventa poezija, kuri skaitytoją bematant pagauja. Tai gili, laisvai išreikštos mintys. Reikėtų išleisti ne vieną poetės eilėraščių rinkinį, nes tikros poezijos mums labai trūksta. Šiandien yra apšiai prirašyta visokių "sapolionių", kurios brukamos skaitytojui poezijos vieton.

"L. L." skaitytoja ir rėmėja

laida. Išleido "Lietuvių Dienos" 1970 m. Iliustruota J. Kuzminskio raižiniais. Kaina: minkštais viršeliais — 3 dol., kietais viršeliais — 4 dol.

Vladas Ramojus. KRITUSIEJI UŽ LAISVĘ, II dalis. Į Laisvę Fondo Lietuviškajai Kultūrai Ugdyti leidinys 1969 m. Iliustracijos P. Lapės. 195 psl., kaina nepažymėta.

Vilniaus vyrų choro "VARPAS" plokštelė "SODAUTO". Išleido KRIVŪLĖ, 5260 10th Ave., Montreal 405, P. Q., Canada. Plokštelė gaunama pas platintojus arba užsisakoma paštu, prisiunčiant 5.55 dol. 1969 m. vasarą Vilniaus "Varpo" choras laimėjo dvi pirmąsias vietas tarptautiniame chorinės muzikos festivalyje Italijoje. Plokštelėje yra 13 dainų (5 dainuotos Italijoje). Plokštelė RCA gamybos, gražiai išleista, viršelį piešė Anas Lymanas, įvadą lietuviškai parašė V. A. Jonynas, angliškai — V. Peteraitis.

MOTINŲ KLUBO PASTABOS

Rugsėjo mėn. numeryje (270 psl.) yra pavienio asmens neapgalvotas ir lengvai nusviestas išsireiškimas: "... yra mokyklą lankančių vaikų motinų klubas, bet jų susirinkimai yra be galo nuobodūs — tai tik laiko leidimas veltui".

Motinų klubas gali didžiuotis savo vertingais darbais: mokykla praturtėjo moderniai įrengta skaitykla, knygomis ir šiais metais jau rengiamu fizikos-gamtos kambariu vyresniųjų klasių mokiniams. Susirinkimo metu galima visuomet iškelti mokyklą liečiančius klausimus. Valdyba ir visos klubo narės yra tvirtai įsitikinusios šio darbo prasmingumu ir našumu.

Labai pageidautume, kad klausimai, kurie liečia paskirų vienetų ar organizacijų veiklą, būtų atstovaujami ir tų vienetų veikliųjų narių, kurie yra tikrai susipažinę su pozityviu darbu. Spauda tebūna pagalba tiems, kurie ryžtingai dirba.

Valdyba:

**Bronė Barakauskienė (pirm.),
Stasė Bacevičienė, Stella Minieka,
Karen Zay, Albina Paškienė,
Aleksandra Dedinas, Zita Rosko,
G. Valiulienė**

Gerbiamosios Ponios,

Dėkojame, kad atkreipėte dėmesį į tą straipsnį, kuriame buvo aprašyta jaunų motinų ir mokytojų simpoziumas. Simpoziumo tema buvo: "Šeima lietuviškojo gyvenimo kelyje". Jame buvo nagrinėtas tautinio auklėjimo klausimas šeimoje, mokykloje ir organizacijose. Viena simpoziumo dalyvė pareiškė, kad lietuviškosios parapijos mokykla, kurią lanko jos vaikas, nesuriša jos su parapija. Šiam tikslui ji naudoti negauna nė iš motinų klubo. Ten nebuvo pasakyta, kad kalba

ėjo apie jūsų Marquette Parko parapijos motinų klubą. Na, bet visa tai jūs sau prisitaikėte. Malonu, kad jūsų klubas "gali didžiulis savo vertingais darbais". Kad tie jūsų minėti darbai yra vertingi, tai niekas tuo neabejoja, bet ne apie tokios rūšies darbus buvo kalbama simpoziume. Ten buvo nagrinėtas lietuviškojo auklėjimo klausimas. Tad būtų buvę labai malonu, jeigu, išskaičiuodamos savo atliktus vertingus darbus, būtumėte paminėjusios, ar klubo valdyba darė žygių, kad būtų teigiamai išspręstas tas pirmosios komunjijos klausimas, kuris praeityje yra sukėlęs tiek nemalonumų ir ginčų jūsų parapijoje ir už jos ribų. Juk čia yra taip lengvai išsprendžiamas klausimas. Dėl ko negalima leisti tiems, kurie nori, pirmosios komunjijos apeigas atlikti tėvų kalba? Mums yra tiesiog nesuprantama, kad sukuriamos problemos ten, kur jų visai nereikėtų. Atrodo, kad lyg tyčia būtų norima ginčytis ir vieni prieš kitus kovoti. Manau, kad motinų klubas čia galėtų daug pagelbėti, tardamas savo jautrų moterišką žodį.

Atrodo, kad yra visiškai nerealus jūsų pageidavimas, kad būtų į tokius simpoziumus kviečiami visi asmenys ar tų vietnetų atstovai, apie kuriuos simpoziume bus kalbama. Šiame simpoziume buvo kalbėta apie mūsų kolonijas, parapijas, mokyklas, organizacijas, apie mokytojus, apie pamokslininkus, tad būtų buvę visiškai neįmanoma sušaukti visus šiais klausimais suinteresuotus asmenis.

Redakcija

GIRIA STRAIPSNĖ "VIVOS PLANGO"

Esame gavę nemažą atsiliepimų, giriančių spalio mėn. numeryje buvusį straipsnį "Vivos plango". Čia spausdiname tik vieną.

Redakcija

Gerbiamas ir mielas kun. Vaišny,

Norime padėkoti ir išreikšti savo pasitenkinimą Jūsų straipsniu "Vivos plango", buvusiu spalio mėn. numeryje. Jau tikrai buvo laikas, kad kas nors, nevyniodamas žodžių į vilną, atidengtų tą ita-

rinėjimo, nepasitikėjimo ir vieni kitų apkaltinimo bacila, išisukusią į lietuviškosios išėivijos tarpą. Kartais net koktu daros, pasiklausius ar pasiskaičius didelių veikėjų, patriotų ir šviesuolių kalbų, kurios nieko kito nepasako, o tik atidengia jų pačių dvasinį menkumą, savęs pervertinimą ir kitų į miltus sumalimą. Todėl ačiū, kad pasakėte tai, ką ne vienas galvoja, jaučia ir mato, bet neturi drąsos, galimybės ir pakankamo pasiryžimo iškelti viešumon taip mus visus teršiančią dėmę.

Regina ir Leonas Raslavičiai
Jus gerbia

LITURGINĖS KOMISIJOS KLAUSIMU

Gerbiamas "Laiškų Lietuviams"
Redaktorium,

Jūsų žurnalo rugsėjo mėn. numeryje, atsakymuose liturginiais klausimais, yra netikslumas. Sakote, kad vysk. P. Brazys buvo sudaręs Liturginę Komisiją. Gi Liturginė Lietuvių Komisija buvo sudaryta ir Apaštalu Sosto patvirtinta dar prieš vysk. P. Brazio paskyrimą. Dabar, išpuolus iš jos dviem nariam, teks ją papildyti. Taip pat be reikalo sakote, kad joje nebuvo nusimanančio kalboje. Buvo kun. P. Dambrauskas, kuris ne mažesnis kalbininkas už eilę gerųjų. Tačiau Jūs kalbate apie vysk. P. Brazio Komisiją, kurios nebuvo ir negalėjo būti.

Su pagarba

vysk. V. Brizgys

Ekscelencija,

Labai dėkoju už Jūsų pastabas. Tas mano rašinio sakiny, kuriame Jūs įžiūrite netikslumą, yra toks: "Tiesa, dar esant gyvam vysk. Braziui, buvo šiaip taip sulipdyta liturginė komisija, bet joje labai trūko ir kalbininko, ir stilisto". Man tikrai neaišku, kaip iš šito sakinio galima padaryti išvadą, jog aš esu rašęs, kad vysk. P. Brazys buvo sudaręs Liturginę Komisiją. Čia yra pasakyta tik tai, kad toji komisija buvo sudaryta vysk. Brazio laikais — dar jam esant gyvam. Vysk. Brazio pavardę paminėjau dėl to, kad žinau, jog jis yra buvęs toje komisijoje, ir

man teko su juo kai kuriais liturginiais klausimais ilgiau išsikalbėti. Esame sielojėsi ir vertimų kalba. Mūsų nuomonės sutapo ir dėl poterių kalbos. Pvz. dar 1959 m. "Gimtojoje Kalboje" (4 nr.) esu rašęs, kad "Tėve mūsų" maldoje būtų geriau sakyti "kaip danguje, taip ir žemėje" vietoj kai kurių vartojamo "kaip danguje, taip ir ant žemės". Mano straipsniui lyg oponavo L. Dambriūnas (G. K. 1960, 2 nr.), bet vis tiek sutiko, kad mano siūlytas pasakymas yra jau nuo seniau Lietuvoje vartojamas. Šiuos "ginčus" ten galutinai užbaigė tuometinis "Gimtosios Kalbos" redaktorius P. Skardžius, teigdamas, kad maldų kalbai yra teiktinesnis posakis "kaip danguje, taip ir žemėje". Neseniai šiuo klausimu teko kalbėti su prof. P. Joniku ir su prof. A. Saliu. Jų nuomonė ta pati. Taip pat ir arkiv. J. Skvirecko Šv. Rašto vertime visur vartojama "kaip danguje, taip ir žemėje". Vysk. P. Brazio taip pat buvo ta pati nuomonė. Jis kreipėsi ir į Lietuvos liturgistus bei kalbininkus. Iš ten gautas tas pats atsakymas. Tad ir buvo šis posakis vartojamas tiek Lietuvoje išleistame **Apeigyne**, tiek Tėvų Jė-

zuitų Čikagoje išleistame mišiolėlyje. Šie leidiniai yra Romos patvirtinti. Bet štai dabar Romoje išleistame "Ordo Missae" vėl grįžtama prie "kaip danguje, taip ir ant žemės". Tad jeigu turėtume pastovią, rimtą liturginę komisiją, kurioje būtų ir kompetentingų kalbininkų, tai tokių dalykų neįvyktų.

Kad kun. P. Dambrauskas domisi lietuvių kalba ir, būdamas suvalkietis, ją moka žymiai geriau už daugelį kitų kunigų, tai aš gerai žinau, bet manau, kad kun. Dambrauskui niekad nė į galvą neatėjo statyti save šalia mūsų gerųjų kalbininkų, kuriuos šiame rašinyje jau esu suminėjęs. Aš taip pat labai domiuosi lietuvių kalba, esu taip pat bendradarbiavęs ir "Gimtojoje Kalboje", dabar vedu kalbos skyrių "Laiškuose Lietuviams", bet niekad net nesusapnavau, kad galėčiau lygintis su tikraisiais kalbininkais, todėl ir paruoštą kalbos skyriui medžiagą visuomet duodu peržiūrėti kalbininkui prof. P. Jonikui, kad kartais nebūtų išivėlusiusi kokia nors klaida.

Su tikra pagarba

"L. L." redaktorius

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" STRAIPSNIO KONKURSAS

Skelbiame konkursą parašyti "Laiškų Lietuviams" žurnalui tinkamą straipsnį. Straipsnis turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir, įdėjus autoriaus pavardę bei adresą užklijuotame vokelyje, atsiųstas redakcijai iki 1971 m. vasario mėn. 16 dienos. Konkurse gali dalyvauti visi — ir vyresnieji, ir jaunimas. Skiriamos keturios premijos: I — 100 dol., II — 75 dol., III — 50 dol., IV — 25 dol. Konkursui parinktos šios temos:

1. Ko aš laikiu iš religijos?
2. Ar mūsų moralė kyla, ar smunka?
3. Kas mūsų spaudoje girtina ir kas peiktina?
4. Dabartinio mūsų jaunimo charakteristika.
5. Antrajam Jaunimo Kongresui ruošiantis:
  - a. Kongreso programa, jos lygis ir kokio amžiaus jaunimui taikoma.
  - b. Koks turėtų būti pagrindinis kongreso aspektas: akademinis, kultūrinis, socialinis, politinis?
  - c. Kaip sudominti jaunimą kongresu, kokios turėtų būti paskaitų temos, kokio pobūdžio linksmoji dalis?

Kiekvienas konkurso dalyvis gali rašyti kelias temas ir laimėti kelias premijas. Konkursui atsiųsti straipsniai tampa redakcijos nuosavybe. Nepremijuoti ir nespausdintini straipsniai bus gražinami. Premijos bus įteiktos "L. L." metiniame parengime 1971 m. kovo mėn. 27 d. Jaunimo Centre. Mecenatus ir vertinimo komisiją paskelbsime vėliau.

LABAI PASISEKĘS DVIDEŠIMTMEČIO MINĖJIMAS

Spalio 17 d. minėjome "Laiškų Lietuviams" dvidešimt metų sukaktį. Ta proga buvo surengta koncertas — vakariene. Prisirinko tiek daug žmonių, kad buvo net sunku sutalpinti į didžiąją Jaunimo Centro salę. Visiems atsilankiusiems esame nuoširdžiai dėkingi.

Pirmiausia buvo įteiktos premijos konkurso laimėtojams. Suaugusiųjų konkurse II-ją premiją laimėjo Lilė Gražulienė iš Detroito, o III-ją — Vacys Kuprys iš Cicero. Jaunimo konkurse II-ji premija teko Gabijai Juozapavičiūtei iš Hamiltono. Sveikiname laimėtojus ir dėkojame mecenatams: S. Semėnieni (100 dol.), V. Kuliešiui (100 dol.) ir S. Rudokienei (50 dol.).

Meninę programą puikiai atliko Janučio Puodžiūno baletu studija ir tautinių šokių ansamblis "Grandis", vadovaujamas Irenos Smieliauskienės. "Grandis" ruošiasi vykti į Australiją, kviečiame visus paremti jų gražias pastangas. Programai vadovavo Nijolė Užubalienė. Sviesas tvarkė V. Žygas. Daug pagelbėjo J. Paronis ir kiti jo šeimos nariai. Visiems didelė padėka.

Prie skanios vakarienės paruošimo įvairiais būdais prisidėjo šios ponios ir panelės: M. Ročkuvienė, B. Kazlauskienė, O. Kanišauskienė, M. Jonikienė, G. Meiluvienė, E. Abelkienė, A. Rūgytė, A. Jankauskaitė, O. Rozniekienė, K. Petreikienė, I. Kairytė, B. Paronienė, R. Vaitkevičienė, I. Laucienė, D. Kurauskienė, A. Rimienė, S. Stakienė, B. Vindašienė, O. Joteikaitė, J. Jankauskienė, J. Smilgienė, G. Musteikienė, L. Lazauskienė, V. Sakalienė, E. Tamosiūnienė, O. Tamulionienė. Visoms labai nuoširdi padėka. Taip pat dėkojame Putnamo seselių rėmėjoms už staltieses, Baltic Bakery, Brighton Bakery ir Lithuanian Bakery už dovanas; "Draugui", "Margučiu" ir S. Barcus radijui už skelbimus. Esame dėkingi mergaitėms, patarnavusioms prie stalų. Už visus bendradarbius bus atlaikytos šv. mišios.

NAUJA KNYGA

Iš spaudos išėjo nauja A. Kezio, S. J., nuotraukomis iliustruota knyga "I fled Him, down the nights and down the days". Tai religinio pobūdžio knyga, tinkama padovanoti draugams Kalėdų švenčių proga. Leidėjas — Loyola University Press. Kaina — 3.35 dol. Galima gauti "Laiškų Lietuviams" administracijoje.